

Kati Isokääntä & Essi Pelkonen

**”PÄÄTETTIIN, ETTÄ NO OTETAANPA SAMA LINJA – SITTE
SAATIIN NE HOMMAT SUJUMAAN”**

Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päiväkodissa

**”PÄÄTETTIIN, ETTÄ NO OTETAANPA SAMA LINJA – SITTE
SAATIIN NE HOMMAT SUJUMAAN”**

Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päiväkodissa

Kati Isokääntä & Essi Pelkonen
Opinnäytetyö
Syksy 2012
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijät: Kati Isokääntä ja Essi Pelkonen

Opinnäytetyön nimi: ”Päätettiin, että no otetaanpa sama linja – sitte saatiin ne hommat sujumaan”. Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päiväkodissa

Työn ohjaajat: Markku Koivisto ja Raija Tammi

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2012

Sivumäärä: 64 + 8 liitesivua

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päiväkodissa. Tutkimuksemme tavoitteena oli tuottaa tutkittua tietoa vanhempien kokemuksista kasvatuskumppanuudesta. Päiväkodin henkilöstö voi tutkimmamme tiedon avulla arvioida ja kehittää päiväkodin kasvatuskumppanuuden eri muotoja. Tavoitteenamme oli myös päivähoidon kasvatuskumppanuuteen ja sen toteuttamiseen liittyvän oman asiantuntijuutemme lisääntyminen.

Tietoperustassa käsittelemme kotia ja päivähoitoa lapsen merkittävimpinä kasvuympäristöinä, kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita ja kasvatuskumppanuuden rakentamista päivähoidossa. Käymme läpi kasvatuskumppanuutta ohjaavien asiakirjojen ja Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisältöä.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Keräsimme aineiston haastattelemalla neljää vanhempaa. Haastattelumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Tutkimustuloksissa korostuivat vanhempien positiiviset kokemukset kasvatuskumppanuudesta. Päivähoidon aloitusvaiheessa aloituskeskustelu ja tutustumisjakso helpottivat perheen sopeutumista päivähoitoon. Kasvatuskeskusteluissa ja päivittäisissä kohtaamisissa sovittiin yhteisistä toimintatavoista ja saatiin tukea vanhemmuuteen. Perheitä osallistava toiminta rikastutti yhteistyötä. Tutkimuksemme perusteella voidaan sanoa, että kasvatuskumppanuus mahdollistuu kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden ja päivähoidon ammatillisten työtapojen mukaan toimimalla.

Kasvatuskumppanuustietoisuuden ja ammattitaidon jatkuva kehittäminen ovat edellytyksiä henkilöstön toimimiselle kasvatuskumppanuutta rakentavalla tavalla. Päiväkodin henkilöstö voisi aktiivisesti pyrkiä lisäämään myös vanhempien tietoisuutta kasvatuskumppanuudesta ja sen merkityksestä lapsen kasvulle ja kehitykselle.

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, päivähoito, yhteistyö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Kati Isokääntä and Essi Pelkonen

Title of thesis: Parents' Experiences of ECEC (Early Childhood Education and Care) partnership in Daycare Center

Supervisors: Markku Koivisto and Raija Tammi

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2012

Number of pages: 64 pages + 8 appendix pages

ECEC (Early Childhood Education and Care) partnership, in other words cooperation between parents and day care staff, is an important factor in supporting a child's growth and development. We became interested in this subject during our practical training periods in daycare centers. We wanted to deepen our expertise in relation to ECEC partnership.

The aim of our study was to provide evidence-based information about parents' experiences of ECEC partnership in a daycare center.

Our study was qualitative. We collected the data by interviewing parents using theme-based interviews. The data were analysed with the help of the method of theory-driven content analysis.

The parents' positive experiences of ECEC partnership were emphasized in the results. In the beginning of the day care, initial conversation and familiarisation period eased the integration of the family into the day care system. Common practices were agreed upon and support for parenting was obtained in educational discussions and everyday encounters. Extracurricular activities organized for the families enriched the cooperation.

According to our study, ECEC partnership can be established by acting according to the principles of ECEC partnership and professional day care practices. Continuing development of awareness of ECEC partnership and professional expertise are necessary for the staff to be able to function in a manner which promotes ECEC partnership. The daycare center staff could also seek to actively increase the parents' knowledge of ECEC partnership and its importance for the growth and development of their child.

Keywords: ECEC partnership, day care, cooperation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KASVATUSKUMPPANUUS PÄIVÄKODISSA	8
2.1 Koti ja päivähoito – lapsen merkittävimmät varhaiset kasvuympäristöt	8
2.2 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat asiakirjat	11
2.3 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet	13
2.4 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen päiväkodin arjessa.....	15
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	22
3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä	22
3.2 Metodologiset lähtökohdat.....	23
3.3 Aineiston keruu	27
3.4 Aineiston analyysi	28
3.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
4 TUTKIMUSTULOKSET	35
4.1 Aloitusvaihe	35
4.2 Päivittäiset kohtaamiset.....	38
4.3 Kasvatuskeskustelut	43
4.4 Perheitä osallistava toiminta	46
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	50
6 POHDINTA	55
LÄHTEET	60
LIITTEET	65

1 JOHDANTO

Päivähoitoa kehitetään vastaamaan yhteiskunnallisten muutosten tuomiin tarpeisiin. Viimeaikaisessa julkisessa keskustelussa on oltu huolissaan lapsiperheiden asemasta ja hyvinvoinnista. Vanhempien osallisuutta päivähoidossa ja sitä kautta perheiden hyvinvointia on pyritty tukemaan esimerkiksi varhaiskasvatusta koskevilla asiakirjoilla. (Poi-konen & Lehtipää 2009, 71.) Päiväkodin henkilöstön ja vanhempien väliseen yhteistyöhön ja kasvatuskumppanuuteen velvoittavat useat asiakirjat, kuten Laki lasten päivähoi-dosta (36/1973) ja Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005).

Bronfenbrennerin ekologisen teorian noustessa tärkeäksi osaksi varhaiskasvatuksen tie-teellistä perustaa perheen osallisuus ja henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö päi-vähoidossa alettiin nähdä entistä tärkeämpänä (Koivula 2004, 80–81). Tämä tasavertai-nen kasvatusyhteistyö linjataan Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perus-teissa (Vasu 2005) kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien tuntemus omasta lapsestaan sekä henkilöstön koulutuksen ja kokemuksen tuoma tieto. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on molemminpuolinen sitoutuminen yhteistyöhön, joka edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. (Vasu 2005, 31.)

Päivähoidossa perhe ei ole enää palvelun, eli päivähoidon kohde, vaan aktiivinen toimi-ja, jonka kanssa päivähoitoa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä (Koivula 2004, 80–81). Kasvatuskumppanuutta toteutetaan lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi, ja tällöin on tärkeää ottaa huomioon lapsen perhe hänen lähimpänä ja varhaisimpana kasvuympäris-tönään. Kodin ja päiväkodin välinen toimiva yhteistyösuhde on lapsen kehityksen kan-nalta merkittävä. (Karila & Puroila 2001, 209, 212–213.)

Kasvatuskumppanuutta voi toteuttaa monin eri tavoin, koska asiakirjoissa ei määritellä tarkasti sen toteutustapoja ja -muotoja. Kaskelan ja Kekkosen (2011, 41–46) mukaan kasvatuskumppanuus rakentuu tutustumiskäynnin ja aloituskeskustelun, päivähoidon aloituksen ja tutustumisvaiheen, päivittäisten kohtaamisten ja kasvatuskeskustelujen avulla. Tämä edellyttää kuulemisen, kunnioituksen ja dialogin ansiosta rakentuvaa luot-tamuksellista yhteistyösuhdetta (Kaskela & Kekkonen 2011, 32–40). Kasvatuskumppa-

nuuden sisällyttäminen lapsen varhaiskasvatukseen on päivähoiton henkilöstön vastuulla (Vasu 2005, 31).

Olemme molemmat suorittaneet varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnot ja valmistuttuamme sosionomeiksi (AMK) meillä on lastentarhanopettajan kelpoisuus. Varhaiskasvatuksessa sosionomi (AMK) osoittaa yhteisöllistä osaamista rakentamalla yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa. Sosionomi (AMK) ymmärtää lapsen ja perheen osana yhteiskunnallista viitekehystä. Varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnot antavat valmiuksia edistää lapsen ja perheen kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2010, 2–3.) Vanhempien kokemusten tutkiminen ja kasvatuskumppanuuteen perehtyminen on tärkeää omalle oppimisellemme ja ammatilliselle kasvulle. Kasvatuskumppanuus on keskeinen osa päivähoiton henkilöstön ammattitaitoa ja päiväkodissa työskentelyä.

Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta. Selvitämme, millaisia kokemuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta eräässä oululaisessa päiväkodissa. Kiinnostuksemme tutkia kasvatuskumppanuutta vanhempien näkökulmasta nousi harjoittelujaksojemme pohjalta. Toisissa päiväkodeissa vanhemmat ovat olleet innokkaita osallistumaan päiväkodin järjestämiin yhteisiin tapahtumiin, ja toisissa vanhempien aktiivisuus on ollut vähäisempää. Olemme nähneet erilaisia työtapoja ja eritasoista innokkuutta myös työntekijöiden tavassa toimia yhteistyössä vanhempien kanssa. Ohjaavista asiakirjoista huolimatta vanhempien osallistuminen ja mukaan ottaminen päivähoiton toimintaan on yksikkökohtaista (Poikonen & Lehtipää 2009, 71).

2 KASVATUSKUMPPANUUS PÄIVÄKODISSA

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan lapsen parhaaksi. Tämä edellyttää luottamuksellista, tasavertaista ja kunnioittavaa yhteistyösuhdetta. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu omasta lapsestaan, ja henkilöstöllä puolestaan on vastuu järjestää kasvatuskumppanuus osaksi lapsen varhaiskasvatusta. (Vasu 2005, 31.) Kasvatuskumppanuudessa vanhemman ja työntekijän tietämys lapsesta täydentävät toisiaan. Päiväkodin henkilöstö saa vanhemmilta tärkeää tietoa lapsesta, joka lisää työntekijän varmuutta toimia lapsen kanssa. Lapsen yksilöllisten tarpeiden ja kehityksen tukeminen mahdollistuu lapsen laajan tuntemisen kautta. (Alasuutari 2010, 47–48.)

Kasvatuskumppanuudessa lapselle tärkeimpien ihmisten ymmärrys ja tieto lapsesta yhdistyvät. Lapsen kasvun ja kehityksen lisäksi kasvatuskumppanuudella tuetaan vanhemmuutta lapsen ensisijaisena ihmissuhteena. Jakamalla asiantuntemustaan lapsen tarpeista ja kehitysvaiheista henkilöstö lisää vanhemman ymmärrystä lapsensa käytöksestä ja tätä kautta tukee vanhemmuutta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133.) Lasta hakiessa päiväkodista vanhempi saattaa tulkita lapsen saaman kiukkukohtauksen kurittomuudeksi, vaikka kyse onkin päivähoitopäivän aikana kertyneen stressin purkautumisesta turvalliselle omalle vanhemmalle (Kalland 2012, 58–59). Esimerkiksi tällaisessa tilanteessa päivähoiton henkilöstö tarjoaa tietoaan lapsen käyttäytymisen ymmärtämiseksi.

2.1 Koti ja päivähoito – lapsen merkittävimmät varhaiset kasvuympäristöt

Bronfenbrennerin ekologinen teoria

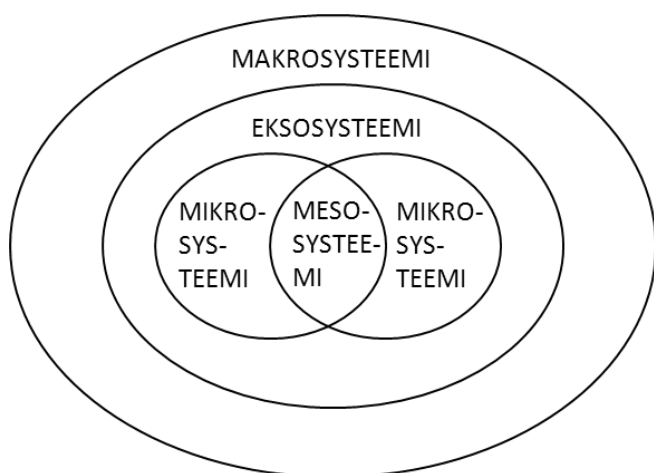
Bronfenbrennerin ekologisen teorian mukaan ihminen kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Tämä yksilön ja ympäristön välinen vuorovaikutus on molemminpuolinen. Ihmisen kehityksen jatkuessa kehitys ei tapahdu pelkästään ihmisen lähiympäristössä, vaan laajenee lähiympäristöjen välisiin suhteisiin ja niitäkin laajempiin ulkopuolisiin ympäristövaikutuksiin. (Bronfenbrenner 1979, 16, 21.) Bronfenbrennerin ekologisessa teoriassa ympäristön, jossa ihminen kehittyy, ajatellaan rakentuvan sisäkkäin

muodostuneista järjestelmistä (kuvio 1). Näitä järjestelmiä on neljä ja Bronfenbrenner on nimennyt ne mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi. Jokaisella systeemillä on oma sisältönsä. (Karila & Puroila 2001, 207–208.)

Mikrosysteemissä ihminen on suoraan vuorovaikutuksessa välittömän ympäristönsä kanssa. Mikrosysteemi käsittää kehittyvän ihmisen kokemana toimintojen, roolien ja henkilöiden välisten suhteiden kokonaisuuden konkreettisesti ja fyysisesti rajautuvassa ympäristössä, johon kuuluvat myös muut henkilöt persoonallisine piirteineen. (Bronfenbrenner 1997, 264.) Lapsuuteen kuuluvia mikrosysteemejä ovat esimerkiksi lapsen koti, päiväkotiki ja kaveripiiri. (Karila & Puroila 2001, 208.) Lapsen kehityksen kannalta olennainen osa mikrosysteemiä on kasvatuskulttuuri, joka voi olla erilainen eri mikrosysteemeissä. Kasvatuskulttuuri muodostuu, kun tietyt kasvatuskäytännöt vaikuttavat mikrosysteemissä. Kasvatuskulttuuri sisältää esimerkiksi kasvatuskäsitteet, konkreettiset tavat toimia sekä ohjata ja kasvattaa lasta. (Karila & Puroila 2001, 222–223.)

Eri mikrosysteemien ollessa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa muodostuu mesosysteemi. Mesosysteemi käsittää siis ne yhteydet ja prosessit, joita muodostuu, kun ihminen siirtyy mikrosysteemistä toiseen. Tällainen tilanne on esimerkiksi lapsen aloittaessa päivähoiton. Tällöin lapsen kahden mikrosysteemin, kodin ja päiväkodin, välille syntyy yhteys. Mesosysteemi on siis mikrosysteemien systeemi. (Bronfenbrenner 1979, 25.) Kasvatuksellisesta näkökulmasta mesosysteemissä tapahtuu kasvatuskulttuurien kohtaaminen mikrosysteemien kohdatessa toistensa ja merkityksellistä tässä kohtaamisessa on se, miten nämä kasvatuskulttuurit sopivat yhteen. (Karila & Puroila 2001, 212–213.)

Eksosysteemi käsittää suhteet sellaisten ympäristöjen välillä, jotka vaikuttavat epäsuorasti lapsen kehitykseen, kuten päiväkodin ja naapuruston väliset suhteet tai vanhempien työolosuhteet. Eksosysteemi määrittää siis voimavarat ja tuen kasvatukselle. Makrosysteemi viittaa mikro-, meso- ja eksosysteemien sisältämiin yhtäläisyyksiin uskomusjärjestelmissä tai ideologioissa. Esimerkiksi yhteiskunnan lait ja normit tietyssä ajassa ja paikassa muodostavat makrosysteemin. Lapsen kehitykseen vaikuttavat siis myös systeemit ja suhteet, joissa lapsi itse ei ole aktiivisena vuorovaikutusosapuolena. Kasvatus ohjaavat arvot sekä kasvatuserjestelmät tulevat makrosysteemistä. (Karila & Puroila 2001, 208–209, 222–223.)

KUVIO 1. Malli Bronfenbrennerin ekologisen kasvun teoriasta Huttusen (1989, 51) kuviota mukaillen

Ekologisen teorian merkitys lapsen kehitykselle

Bronfenbrennerin mukaan lapsi siis kehittyy eri systeemien sisällä ja suhteissa. Ekologisen teorian mukaan suotuisan kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi saa toimia useammassa erilaisissa konteksteissa eli mikrosysteemeissä. Kuitenkin kehitystä vie eteenpäin vasta toimiva suhde näiden eri mikrosysteemien välillä eli mesosysteemin merkitys on olennainen lapsen kehitykselle. Lapsen mesosysteemi, esimerkiksi kodin ja päiväkodin välinen yhteistyösuhde, voi olla lapsen kehityksen kannalta yhtä merkittävä tai jopa merkittävämpi kuin lapsen eri mikrosysteemien sisäiset asiat eli erikseen kotiin liittyvät suhteet, roolit ja henkilöt tai päiväkodin arkeen liittyvät asiat. (Karila & Puroila 2001, 209, 212.)

Bronfenbrennerin ekologisen teorian perusteella lapsen kehitykselle olisi erittäin suotuisaa, että kodin ja päiväkodin välinen yhteistyösuhde olisi toimiva. Toimivuutta edistävät esimerkiksi avoin kaksisuuntainen kommunikaatio ja henkilökohtainen vuorovaikutus kirjallisten viestien sijaan. Teorian mukaan kehitystä tukee myös se, että eri mikrosysteemit eivät ole liian erilaisia. (Karila & Puroila 2001, 212–213.) Toimivan yhteistyösuhteen avulla voitaisiin yhdenmukaistaa päivähoiton ja kodin kasvatuskäytäntöjä, jotta näiden kahden mikrosysteemin välillä ei olisi ristiriitoja. Tätä yhteistyösuhdetta kuvataan varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuuden käsitteellä. Kasvatuskumppa-

nuuden toimivuus on tärkeää lapsen hyvinvoinnin kannalta, jotta päivähoidon ja kodin kasvatuskulttuureista voitaisiin puhua avoimesti ja yhdenmukaistaa niitä tarpeen mukaan. Yhteistyösuhteen rakentaminen päivähoidon ja kodin välille on varhaiskasvatushenkilöstön vastuulla (Vasu 2005, 31).

2.2 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat asiakirjat

Varhaiskasvatusta ohjaavista asiakirjoista normiohjaavia eli kuntia velvoittavana noudatettavia asiakirjoja ovat lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset sekä Esiopetussuunnitelman perusteet -asiakirja (Opetushallitus 2000). Informaatio-ohjaavina asiakirjoina toimivat Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (2002) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005). Näillä asiakirjoilla on tarkoitus ohjata ja kehittää varhaiskasvatuksen sisältöä ja laatua. (Alila 2010, 115–116.)

Varhaiskasvatusta ohjataan valtakunnallisilla ja kunnan omilla asiakirjoilla. Valtakunnalliseen ohjaukseen kuuluvat päivähoitoa koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Valtakunnalliset asiakirjat määrittävät kunnan omien päivähoitoa koskevien linjausten sisältöä ja päivähoiton laatua ja asettavat niille reunaehdot. Kunnallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjaavat kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, kunnan varhaiskasvatussuunnitelma, yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. (Vasu 2005, 8–9.)

Laki lasten päivähoidosta (36/1973 1 §) ja sen vuonna 1996 voimaan astunut lakiuudistus turvaa kaikille alle oppivelvollisuusikäisille lapsille subjektiivisen päivähoito-oikeuden päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana siinä laajuudessa, kuin kunnassa esiintyvä tarve vaatii. Päiväkotihoidon tapahtuu päiväkodissa, jossa työskentelee asetuksen lasten päivähoidosta (239/1973) määrittelemä määrä lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Laki lasten päivähoidosta antaa selkeän tavoitteen päivähoidolle: päivähoidossa olevien lasten koteja tuetaan näiden kasvatustehtävässä ja lapsen kehitystä edistetään yhdessä kotien kanssa. Lapsen yksilölliset tarpeet otetaan huomioon ja uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa kunnioitetaan lapsen vanhempien vakaumusta. (Laki lasten päivähoidosta 36/1973.) Vaikka Laissa lasten

päivähoidosta ei esiinny käsitettä kasvatuskumppanuus, velvoittaa se päivähoiton henkilöstöä tekemään yhteistyötä lapsen perheen kanssa. Kasvatustehtävässä tukeminen ja vanhempien vakaumuksen kunnioittaminen ovat asioita, jotka kuuluvat kasvatuskumppanuuteen.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (2002, 14) nostetaan esille huoli varhaiskasvatushenkilöstön ja lasten vanhempien välisestä kasvatusyhteistyöstä. Varhaiskasvatusta ohjaaviin periaatteisiin on kirjattu osuus, joka pitää sisällään vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuksessa. Siinä puhutaan henkilöstön ja vanhempien välisestä kasvatuksellisesta kumppanuudesta olennaisena osana varhaiskasvatusta. Periaatteissa linjataan vanhemmille oikeus saada tietoa varhaiskasvatuspalveluista ja niiden tehtävistä, oikeus valita varhaiskasvatuksen toimintaympäristö ja mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Käsitteellä kasvatuskumppanuus tarkoitetaan tässä yhteydessä vanhempien ja henkilöstön tasavertaista vuorovaikutusta ja tiedon yhdistämistä, sekä vanhempien osallisuutta lapsensa kodin ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 17–18.) Käsite kasvatuskumppanuus tuli tällöin ensimmäistä kertaa valtakunnallisiin asiakirjoihin. Tähän vaikutti herännyt huoli varhaiskasvatuksen henkilöstön ja perheiden välisestä yhteistyöstä tai sen vähyydestä. Linjauksissa veloitetaan nimenomaan henkilöstöä luomaan edellytykset kodin ja päivähoiton yhteistyölle (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 18).

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Vasu) valmistui vuonna 2003 ja toinen tarkistettu painos ilmestyi vuonna 2005. Vasu tehtiin varhaiskasvatuksen kehittämisen ja ohjauksen välineeksi Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten pohjalta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011, hakupäivä 8.11.2011.) Vasu ohjaa varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista ja sen tavoitteena on laadullisesti tasavertainen yhteisiin periaatteisiin perustuva päivähoito (Alila 2010, 116). Vasu avaa kasvatuskumppanuuden käsitettä siihen muotoon, millaisena se päivähoitossa nykyään nähdään.

2.3 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet

Kaskela ja Kekkonen (2011, 32–40) jakavat kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet seuraaviin: kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Yksi keskeinen periaate, kuuleminen, ei vaadi paljon aikaa tai erityistaitoja, vaan tahdon kuulla ja keskittyä kuulemaan, mitä toinen ihminen haluaa sanoa. Kuuntelijan täytyy luoda turvallinen ilmapiiri ja olla läsnä kuulemisen tilanteessa. Kasvatuskumppanuuteen tarvittavaan luottamukselliseen yhteistyösuhteeseen kuuluu se, että sekä vanhempi että työntekijä kokevat tulevansa kuulluksi. Toisiaan kuulevien ihmisten ei tarvitse olla samaa mieltä, vaan kuuntelijan täytyy uskaltaa kuulla monenlaisia tunteita, myös suuttumusta ja hämmennystä. (Kaskela & Kekkonen 2011, 32–33.)

Jokaisen perheen ainutlaatuisuuden ymmärtäminen tapahtuu kuulemisen kautta. Työntekijän halu kuulla asiakasta, tässä tapauksessa vanhempaa ja lasta, heijastuu yhteistyösuhteeseen alusta alkaen. Jos työntekijä antaa kiireisen tai välinpitämättömän vaikutelman lapsen aloittaessa päivähoiton, on hyvää kasvatuskumppanuutta vaikea rakentaa. Vanhempi voi myös olla epävarma työntekijän kanssa keskustellessaan, ja silloin vanhemman aktiivinen kuuleminen on erityisen tärkeää. Kuulemisen kautta vanhempi saa jakaa ja sanoittaa tuntemuksiaan, mikä tukee vanhempaa esimerkiksi päivähoiton aloitusvaiheessa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133–136.) Työntekijä voi osoittaa kuulemisen haluaan myös ilmeillä ja eleillä (Kaskela & Kekkonen 2011, 32).

Kuunteleminen on tie toisen ihmisen kunnioittamiseen, joka ilmenee arvostamisena ja hyväksymisenä. Toista kunnioittavan suhteen luomiseen tarvitaan myönteinen ilmapiiri, jossa omat ajatukset ja tunteet voi tuoda rehellisesti julki. Erilaisten toimintatapojen kunnioittaminen on usein vaikeampaa kuin itselle tutujen arvojen tai perhekulttuurin kunnioittaminen. (Kaskela & Kekkonen 2011, 34–35.) Päiväkodin työntekijät kohtaavat työssään perheitä, joista jokaisella on oma perhekulttuuri ja omat toimintatavat. Erilaisuuden kunnioittaminen voi olla joskus haastavaa. Tällöin työntekijän täytyy kuunnella perhettä ja pyrkiä avoimuuteen ja myönteisyyteen yhteistyössä (Kaskela & Kekkonen 2011, 34). Kunnioitusta on myös tunnistaa perheen luomat rajat ja hyväksyä se, että perheillä on erilaisia toiveita ja lähtökohtia kasvatuskumppanuuden toteuttamiselle.

Kuuleminen ja kunnioitus rakentavat luottamusta ihmisten välille. Luottamus rakentuu ajan kanssa, kohtaamisten ja vuoropuhelun kautta. Päivähoidossa vanhempien luottamus työntekijöitä kohtaan kasvaa vanhempien mahdollisuuksista vaikuttaa lapsen asioihin. Kun vanhempien toiveet ja näkemykset huomioidaan ja työntekijä käyttää aikaa jokapäiväisiin keskusteluhetkiin, vanhempi voi luottaa siihen, että hänen lapsensa on turvallisissa käsissä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.) Luottamuksellisen yhteistyösuhteen rakentumiseen voi mennä pitkäkin aika, sillä suhteen rakentuminen on aina riippuvainen niistä ihmisistä, keiden välille luottamusta rakennetaan. Ihmisten aikaisemmat kokemukset vaikuttavat siihen, kuinka nopeasti he voivat luottaa toiseen ihmiseen (Kaskela & Kekkonen 2006, 36). Työntekijän on rakennettava yhteistyösuhdetta kiireettömästi perheen tahtiin. Omalla avoimuudellaan, rehellisyydellään ja avaamalla keskustelua työntekijä voi edesauttaa vanhempien luottamuksen rakentumista.

Kasvatuskumppanuuteen tarvitaan sosiaaliseen kanssakäymiseen ja työntekijän ammatillisuuteen perustuvaa luottamusta. Sosiaaliseen kanssakäymiseen perustuvan luottamuksen syntyyn vaikuttavat avoin vuorovaikutus henkilöstön ja vanhemman välillä sekä henkilöstön aktiivisuus kertoa lapsen hoitopäivän kuulumiset. Ammatillisuuteen perustuva luottamus syntyy muun muassa henkilöstön kyvyistä huomioida lapsi yksilöllisesti ja taidoista järjestää monipuolista toimintaa. (Poikonen & Lehtipää 2009, 86–87.)

Dialogissa rakennetaan uutta yhteistä ymmärrystä, jota ei voi yksin saavuttaa. Erilaisia käsityksiä ja näkemyksiä pohditaan rinnakkain ja yksilöllistä tiedosta tulee yhteisöllistä, moniäänisesti rakentunutta uutta ymmärrystä. Dialogissa tarvitaan neljää taitoa: kuunteleminen, kunnioitusta, odotusta ja avoimuutta. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 65–66.) Kasvatuskumppanuudessa vanhempien ja työntekijän suhde on tasavertainen ja molempien osapuolten näkemys ja kokemus lapsesta arvokas (Vasu 2005, 31). Dialogisessa keskustelussa ei etsitä oikeaa mielipidettä, vaan omia ja toisten näkemyksiä pohditaan yhdessä. Tähän vaaditaan hyvä keskusteluilmapiiri sekä aikaa ja tahtoa dialogiin.

Dialogisen kasvatuskumppanuuden toteutumiseen tarvitaan työntekijältä tiedostavaa ajattelua itsestään kasvattajana. Oma elämäntarina täytyy erottaa tiedollisella ja emotionaalisisella tasolla vanhempien ja perheiden tarinoista. Tämä kuuluu työntekijän ammatillisuuteen ja voi helpottaa sellaisten tarinoiden kuulemistakin, jotka tuntuvat työntekijästä vierailta. (Kaskela & Kekkonen 2011, 38.) Kunnioittaminen kuuluu dialogiin, eikä dia-

logista keskustelua voi käydä, jos osapuolet eivät kunnioita tai anna tilaa monipuolisille ajatuksille.

2.4 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen päiväkodin arjessa

Perhemuodot ovat moninaistuneet eikä perhe-käsitettä voi yksiselitteisesti määritellä. Perheet ovat yksilöllisiä ja ne luovat itse omat käsityksensä niin vanhemmuudesta, kasvatuksesta kuin perheestä itsestään. (Koivula 2004, 74.) Nykyperheet kohtaavat arjessa monenlaisia haasteita, kuten työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen ja ympäristön tuomat paineet vanhemmuudelle. Kodin ja sen lähipiirin, kuten päivähoidon tiivis vuorovaikutus tukee lapsen kehitystä ja vaikuttaa perheen ja lapsen voimavaratekijöihin. (Koivula 2004, 77.)

Bronfenbrennerin ekologisen teorian myötä perheen osallisuutta päivähoidossa alettiin pitää entistä tärkeämpänä (Koivula 2004, 80–81). Päivähoidon henkilöstön ja perheiden asiantuntijaroolit määriteltiin uudelleen Valtakunnallisella varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla ja kasvatuskumppanuus-käsitteellä. Kuten muissakin sosiaali- ja terveystalveluissa, myös päivähoidossa asiantuntijajohtoisuutta on korostettu. Kumppanuuden myötä henkilöstön ja perheiden asiantuntijuus asetetaan samanarvoisiksi, ja ehdottoman asiantuntijatietämyksen sijaan korostetaan erilaisten tapojen ja näkökulmien tunnistamista ja hyväksymistä. (Alasuutari 2010, 21–23.) Kun perhe on täysivaltainen kumppani toiminnan jokaisessa vaiheessa, voidaan puhua perhelähtöisestä työstä. Perhelähtöisessä työssä kunnioitetaan perheen keskeistä roolia lapsen hoidossa ja perhe nähdään asiantuntijana, päätöksentekijänä ja pysyvänä vaikuttajana lapsen elämässä. (Määttä & Rantala 2010, 155–156.)

Päivähoidossa vanhempien ja henkilöstön yhteistyö voi olla monenlaista. Kotikasvatuksen tukemisessa henkilöstö ja vanhemmat keskustelevat tavoitteellisesti lapsen edun mukaisesta kasvatuksesta, arvoista ja kulttuurista. Kasvatusvastuun jakaminen on sitä, että vanhemmilla on pääasiallinen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja päivähoidon henkilökunnalla lapsen päivähoitopäivän aikana. Jaettu kasvatusvastuu vaatii tiivistä ja avointa yhteistyötä vanhempien ja henkilöstön välillä. Kun päivähoidon henkilöstö luo perheille mahdollisuuksia yhteistyöhön, puhutaan osallistavasta yhteistyöstä. Henkilöstön

tulee kunnioittaa jokaisen perheen yksilöllistä halua ja tarvetta yhteistyölle ja pyrkiä etsimään sopivia yhteistyömuotoja. (Koivunen 2009, 151–152.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan kasvatuskumppanuus on paitsi yhteistä sitoutumista lapsen kasvatustehtävään myös niiden konkreettisten toimintamuotojen sopimista, miten kasvatuskumppanuutta käytännössä toteutetaan. Päivähoidon henkilöstön tulee järjestää puitteet kasvatuskeskusteluille ja pyrkiä edistämään vanhempien keskinäistä yhteistyötä. Henkilöstö on myös vastuussa yksikön oman varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta. Vanhemmille täytyy kuitenkin antaa mahdollisuus osallistua yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin, jolloin sen sisältö on kaikilla osapuolilla tiedossa ja yhteisiin tavoitteisiin ja toimintamuotoihin on helppompi sitoutua. (Vasu 2005, 31–32.)

Kasvatuskumppanuus alkaa rakentua lapsen aloittaessa päivähoidon tutustumiskäynnillä ja aloituskeskustelulla, joita seuraa lapsen vastaanotto ja tutustumisvaihe. Päivittäiset kohtaamiset ja kasvatuskeskustelut syventävät alkanutta yhteistyötä kasvatuskumppanuudeksi. (Kaskela & Kekkonen 2011, 41–46.) Yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa kasvatuskumppanuus rakentuu päiväkotiin tutustumisesta, kasvatuskeskusteluista ja lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman teosta, päivittäisistä kuulumisten vaihdosta ja tiedottamisesta. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan muina yhteistyömuotoina vanhempainillat, perheille suunnatut näyttelyt, yhteiset retket, koko perheen toiminnalliset illat ja yhteiset juhlat, joilla mahdollistetaan perheiden keskinäinen kanssakäyminen. (Yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 8–9.)

Tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu

Kumppanuuden rakentuminen alkaa tutustumisesta. Lapsen saadessa päivähoitopaikan, on sekä perheen että työntekijöiden kannalta luonnollisinta aloittaa yhteistyö tutustumalla joko päiväkodissa tai nykyään yhä useammin lapsen kotona. Aloituskeskustelu käydään ennen lapsen aloittamista päivähoidossa ja sen tarkoituksena on antaa perheelle mahdollisuus kertoa omista tunteistaan, ajatuksistaan ja toiveistaan ja saada vastauksia mahdollisiin mieltä askarruttaviin kysymyksiin päivähoidon aloitukseen liittyen. Lapsen koti on vanhemmille ja lapselle turvallinen paikka tutustua uusiin ihmisiin ja se madal-

taa vanhempien kynnystä keskustelulle. Lapsen kotona työntekijän on helpompi alkaa muodostaa tasavertaista yhteistyösuhdetta vanhempien kanssa ja antaa vanhemmille kuulluksi tulemisen kokemuksia. Työntekijä myös näkee lapsen toimivan luonnollisesti vanhempiensa kanssa, mikä helpottaa tutustumista lapseen ja hänen tapoihinsa toimia. (Kaskela & Kekkonen 2011, 41–42.)

Kotikäynnillä työntekijä saa tietoa perheen kasvatuskulttuurista. Kotikäynnin tavoitteena on hyvän kontaktin luominen lapseen ja vanhempiin, luottamuksellisen suhteen rakentumisen alkaminen, lapseen liittyvän tiedon kerääminen ja oman ammatillisuuden välittäminen vanhemmille. Tavoitteita voidaan saavuttaa esimerkiksi niin, että työntekijä ottaa puheeksi ja kyselee vanhemmilta useaan kertaan heidän päivähoiton aloitukseen liittyvistä mielteistään ja huolistaan. Tällä tavalla työntekijä luo pohjaa avoimelle vuorovaikutukselle ja kannustaa vanhempia ottamaan puheeksi myös tulevaisuudessa mieltä askarruttavia asioita. (Kanninen & Sigfrids 2012, 138–140.)

Aloituskeskustelussa voi olla mukana lapsen tuleva omahoitaja, tai jos omahoitajakäytäntö ei ole päiväkodissa käytössä niin toinen lapsen tuleva hoitaja joko yksin tai työparin kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2011, 41–42.) Omahoitajakäytännössä lapselle on nimetty päiväkotiryhmästä yksi työntekijä, johon lapsi voi turvautua ja joka oppii tuntemaan lapsen ja perheen erityisen hyvin. Omahoitajakäytäntö voi helpottaa päivähoiton aloitusta sekä lapsen että vanhempien osalta, kun ajatuksia jaetaan ensisijaisesti yhden ja saman kasvattajan kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2011, 44.) Omahoitajan tärkeä tehtävä on tutustua lapseen niin hyvin, että hän osaa kannatella tätä turvallisesti hoitopäivän ajan. Avoimen ja refleктоivan suhteen avulla omahoitaja varmistaa, että vanhemmat saavat tietää lapsensa kehityksen iloista ja haasteista. Jokaisen työntekijän tulee kuitenkin tuntea lapsi ja tämän erityistarpeet ja luoda tähän henkilökohtainen, turvallinen suhde. Näin lapsi voi säilyttää turvallisuudentunteen myös silloin, kun omahoitaja ei ole paikalla. (Kanninen & Sigfrids 2012, 105.)

Yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa ei mainita lapsen kotona tai päiväkodissa tapahtuvaa aloituskeskustelua. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kuitenkin sanotaan, että päiväkotitoivo perheen tutustuvan päiväkotiin ennen varsinaisen hoidon aloittamista. Tutustumiskäynnin yhteydessä perheelle esitellään päiväkodin tilat, lapsiryhmät, henkilökunnan ja päiväkodin varhaiskasvatussuunni-

telma. (Yhteistyökumppaninamme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 8.)

Päivähoidon aloitus ja tutustumisvaihe

Lapsen päivähoiton aloitukseen kuuluu tutustumisjakso, jossa toinen tai molemmat vanhemmista ovat lapsen mukana tutustumassa päiväkodin arkeen. Kaikille vanhemmille tämä ei ole mahdollista, ja esimerkiksi tutustumisjakson suositeltava pituus on myös päiväkotikohtaista. Tutustumisjakso palvelee kaikkia päivähoiton osapuolia: se helpottaa lasta sopeutumaan uuteen ympäristöön ja uusiin ihmisiin, lisää vanhempien luottamusta päivähoitopaikkaa ja henkilöstöä kohtaan ja auttaa henkilöstöä tutustumaan lapseen ja luomaan avointa yhteistyösuhdetta vanhempiin. Lapsen ikävää täytyy käsitellä niin lapsen kuin vanhempienkin kanssa. Työntekijä huomioi lapsen tunteita sanottamalla, lohduttamalla, kannattelemalla äidin ja isän mielikuvia esimerkiksi kuvien avulla ja tuomalla turvallisuutta muilla, jokaiselle lapselle yksilöllisesti sopivilla tavoilla. (Kaske-la & Kekkonen 2011, 43–44.)

Tutustumisjaksolla vanhemman läsnäolo takaa lapselle turvallisuudentunteen säilymisen henkilöön ja päiväkotiin tutustessa. Lapsi kokee, ettei hän pärjää uudessa ympäristössä ilman vanhempaa. Kun lapsi tuntee olonsa turvattomaksi, hän ei kykene suuntautumaan ulkomaailmaan ja uusien asioiden omaksuminen vaikeutuu. Tutustumisjaksolla vanhempi käy yhdessä lapsen kanssa päiväkotipäivän rutiineja läpi. Jakso kestää niin kauan, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi päiväkodin työntekijän kanssa ja luottaa saavansa tukea ja turvaa myös silloin, kun vanhempi ei ole paikalla. Työntekijän tehtävä on selittää vanhemmalle tämä turvalliseksi tekemisen idea. Vanhemman aktiivista läsnäoloa tutustumisjaksolla tuetaan, jottei hänen tarvitse tuntea hämmennystä omasta roolistaan tutustumisjakson aikana. (Kanninen & Sigfrids 2012, 144–145.)

Yhteistyökumppaninamme toimiva päiväkotitoiminta suosittelee vanhemmille yhteistä tutustumisjaksoa, erityisesti pienten lasten ryhmässä (Yhteistyökumppaninamme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 8–9). Itse näemme nämä tutustumisjaksot erittäin tärkeiksi myös kasvatuskumppanuuden rakentumisen kannalta. Kasvatuskumppanuuden periaatteisiin kuuluva luottamus kasvaa, kun vanhempi pääsee seuraamaan läheltä päiväkodin henkilöstön toimintaa lasten kanssa. Päivien aikana käyty keskustelu-

lut lisäävät sekä vanhemman että henkilöstön ymmärrystä toisen toimintatavoista ja sitä kautta kunnioitusta niitä kohtaan. Mikäli vanhemman tai henkilöstön toiminnassa lapsen kanssa on jotain sellaista, mikä tuntuu toisesta oudolta, voidaan asiasta keskustella ja sopia yhteisistä toimintatavoista. Jos vanhemmat eivät esimerkiksi työn vuoksi voi käydä tutustumisjaksoa lapsen kanssa, täytyy henkilöstön ottaa tämä huomioon päivittäisissä keskusteluissa ja pyrkiä rakentamaan kuulevaa ja luottamuksellista suhdetta muuta kautta.

Päivittäiset kohtaamiset

Päivittäisiä kohtaamisia ovat ne hetket aamuisin ja iltapäiväisin, kun vanhempi tuo tai hakee lasta päivähoidosta ja pysähtyy hetkeksi keskustelemaan päiväkodin työntekijän kanssa lapsen päivän kulusta. Kasvattajalle lapsen arkiset tapahtumat hoitopäivän aikana eivät aina tunnu tärkeiltä jakaa vanhemmille, mutta vanhemmille ne ovat arvokasta tietoa. Lapsen voi ottaa mukaan kuulumisten vaihtoon. Kun työntekijä ottaa aikaa päivittäisille kohtaamisille ja kertoo avoimesti ja laajasti lapsen päivän kulusta, voi hän samalla rohkaista vanhempaa kyselemään ja pohtimaan. Toistuvat kuulumisten vaihdot ja keskustelut tuovat luottamusta yhteistyösuhteeseen ja helpottavat myös huolen puheeksi ottamista. (Kaskela & Kekkonen 2011, 44–45.)

Päivittäisissä kohtaamisissa henkilöstö joutuu huomioimaan samanaikaisesti lapset ja vanhemmat, mikä voi vaikeuttaa vanhemman kanssa käytävää keskustelua. Useiden vanhempien läsnäolo häiritsee keskustelun luottamuksellisuutta. (Karila 2005, 288.) Määttä ja Rantala (2010, 101–102) puhuvat päivittäisistä kohtaamisista vapaamuotoisina tilanteina, joihin voi tulla ilman ennako-odotuksia tai roolipaineita. Kasvatuksen ammattilaisille nousee haasteeksi näissä kestoiltaan lyhyissä kohtaamisissa rakentaa kuvaa perheen asioista ja voimavaroista. On vaarana, että henkilöstön kiinnostus perhettä kohtaan syventyy ja yhteistyötä vanhempien kanssa tiivistetään vasta silloin, kun lapselta on herännyt huoli. (Määttä & Rantala 2010, 101–102.)

Olemme nähneet päiväkotien henkilöstöllä erilaisia tapoja toimia päivittäisissä kohtaamisissa. Joidenkin vanhempien kohdalla on totuttu siihen, ettei heillä ole aikaa tai kiinnostusta jäädä keskustelemaan lapsen päivän kulusta. Vanhempien halua tai haluttomuutta yhteistyöhön on kunnioitettava, mutta työntekijä ei saa perustella omaa tekemät-

tä jättämistään vanhempien osallistumattomuudella. Päiväkodin työntekijät voivat omalla esimerkillään ja innokkuudellaan houkutella vanhempia keskusteluun (Kaskela & Kekkonen 2011, 44–45). Kasvatuskumppanuudella tavoitellaan lapsen etua ja ajatteleminen, että vanhemmille lapsen edun toteutuminen on vähintään yhtä tärkeää kuin työntekijöille. Ehkä kyse onkin yhteisten toimintatapojen löytymisestä eikä yhteisen määränpään asettamisesta.

Kasvatuskeskustelut

Kasvatuskeskustelut ovat yksi keskeisimmistä kasvatuskumppanuuden toteutumismuodoista. Keskusteluja käydään vanhempien kanssa ainakin kerran vuodessa. Kasvatuskeskustelut korvataan usein lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevilla keskusteluilla. (Kaskela & Kekkonen 2011, 45.) Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 32) edellytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista ja sen toteutumisen säännöllistä arviointia yhdessä vanhempien kanssa. Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman (2011, 42) mukaan lapselle päivähoidon alkaessa tehtyä varhaiskasvatussuunnitelmaa on arvioitava vähintään kerran vuodessa. Yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa puolestaan kerrotaan, että kasvatuskeskustelut käydään syksyisin ja keväällä keskustellaan ja arvioidaan lapsen kulunutta päiväkotivuotta (Yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 9).

Jokaiselle lapselle laaditaan lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma, jolla pyritään lapsen yksilölliseen huomiointiin päivähoidossa vanhempien näkemyksiä kunnioittaen. Suunnitelmassa näkyvät lapsen kokemukset, tarpeet, mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan henkilöstön ja vanhempien yhteisistä toimintatavoista ja näin varmistetaan johdonmukaiset ja lasta huomioivat käytännöt. (Vasu 2005, 32–33.) Alasuutarin (2010, 59) mukaan nämä varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat vanhemmille yleensä myönteisiä ja merkityksellisiä kohtaamisia. Vanhemmat toivovat, että keskusteluja käytäisiin useammin kuin kerran vuodessa. Vasukeskustelut nähdään lapsen asioihin syventymisenä, tiedon saamisena, kasvatusta koskevana neuvotteluna sekä henkilöiden kohtaamisena. (Alasuutari 2010, 59.)

Karilan (2005, 290–291) tekemän tutkimuksen mukaan kasvatuskeskusteluissa käsitellään kyseessä olevan lapsen arkea ja siihen liittyviä toimintoja. Keskusteluissa tuodaan esille monipuolinen kuva lapsesta eri mikroympäristöissä: henkilöstö kuvaa lasta päiväkotiympäristössä ja vanhempi kotiympäristössä. Lapsen liittyviä tietoa vaihdetaan to-teavalla vuoropuhelulla, mutta ei pysähdytä pohtimaan, mitä vaikutuksia eri mikroympäristöjen erilaisilla toimintakäytännöillä on lapsen kehitykselle. Vaikka sekä työntekijä että vanhempi saa keskustelussa oman puheenvuoronsa, työntekijä johtaa keskustelua ja avaa kasvatuskeskusteluun kuuluvia teemoja (Karila 2005, 292).

Kasvatuskeskusteluja on tutkittu myös Anna-Maria Leinon pro gradu -tutkielmassa Kasvatuskumppanuus päiväkodissa – vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista (2006). Tulosten perusteella kasvatussuunnitelmakeskustelut olivat tärkeitä kumppanuuden toteutumiseksi, mutta samalla keskustelukäytännöissä nähtiin myös kehitettävää. Haasteiksi nousivat vanhempien kokemusten perusteella esimerkiksi tasa-arvoisuuden toteutuminen päiväkodin henkilöstön ja vanhempien välillä, päiväkodin henkilöstön vuorovaikutustaidot sekä keskusteluiden jääminen pinnallisiksi tai niiden vaikuttamattomuus päiväkodin arjen toimintaan. (Leino 2006, 115–117.)

Vasu velvoittaa päivähoidon henkilöstöä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen yhdessä vanhempien kanssa, joten kasvatuskeskusteluja käydään myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyö päiväkodin ja vanhempien kanssa ei muuten ole kovin aktiivista. Lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen kumppaneina tarvitaan keskusteluja, yhteisiä toimintatapoja ja ajatusten vaihtoa, joita kasvatuskeskustelut tarjoavat. Oletamme, että myös tutkimukseemme osallistuvat vanhemmat mieltävät kasvatuskeskustelut merkittäväksi osaksi kasvatuskumppanuutta.

Kodin ja päiväkodin yhteistyö on tärkeää lapsen hyvinvoinnin kannalta. Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi mahdollistavat vanhempien ja päivähoidon henkilöstön avoimen yhteistyösuhteen syntyminen ja kehittymisen. Kasvatuskumppanuussuhteen rakentuminen alkaa tutustumiskäynnillä, aloituskeskustelulla ja tutustumisvaiheella. Kasvatuskumppanuus konkretisoituu päiväkodin arjessa päivittäisissä kohtaamisissa ja kasvatuskeskusteluissa.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksemme taustalla on kiinnostus siitä, millä tavalla päiväkodissa toteutuva kasvatuskumppanuus vastaa niihin tarpeisiin ja toiveisiin, mitä lasten vanhemmilla on. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka sopii kokemuksien tutkimiseen. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla ja analysoitiin teoriaohjaavalla sisälönanalyysillä. Tutkimukseen liittyviä valintoja tehdessämme olemme ottaneet huomioon tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen vaikuttavat asiat.

3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä

Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta. Tutkimuksessamme on kuvaileva tutkimusote. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 138–139.) Ammattikorkeakouluissa tehtävissä opinnäytetöissä kuvaileva tutkimusote on tyypillinen, koska niiden tarkoituksena ei ole tuottaa tilastollisesti yleistettävää tietoa, vaan kehittää ja syventää opiskelijan ammattiopinnoista saamia tietoja ja taitoja (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003 3:7.5 §). Kuvailemme kerätyn aineiston avulla vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta ja tuomme esille niitä toimintatapoja, joita vanhemmat ovat kokeneet kasvatuskumppanuutta vahvistaviksi tai heikentäviksi.

Haemme tutkimuksessamme vastausta seuraavaan kysymykseen: **Millaisia kokemuksia vanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta eräässä oululaisessa päiväkodissa?**

Tutkimuksemme tavoitteena on tuottaa tutkittua tietoa vanhempien kokemuksista kasvatuskumppanuudesta. Tutkimme juuri vanhempien kokemuksia, jotta voisimme tutkimuksestamme saadun tiedon avulla kehittää omaa osaamistamme asiakaslähtöiseksi. Tutkimuksemme oppimistavoitteena on päivähoidon kasvatuskumppanuuteen ja sen toteuttamiseen liittyvän oman asiantuntijuutemme lisääntyminen. Tavoitteenamme on saada tärkeää tietoa vanhemmilta heidän kokemuksistaan. Voimme hyödyntää näitä tietoja tulevassa työssämme varhaiskasvattajina ja lastentarhanopettajina. Tutkimukselamme syvennämme osaamistamme ja tietouttamme siitä, millaisen yhteistyön van-

hemmat kokevat hyväksi ja tärkeäksi. Tavoitteenamme on oppia opinnäytetyöprosessin aikana myös laadullisen tutkimuksen periaatteita ja työmenetelmiä.

Sosionomin (AMK) kompetensseihin (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 26.8.2012) sisältyy harjaantuminen reflektiiviseen ja tutkivaan työotteeseen. Kehittämisen ja palvelujärjestelmäosaamista ajatellen yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin henkilökunta voi tutkimamme tiedon avulla arvioida ja kehittää päiväkodissa toteutettavan kasvatuskumppanuuden eri muotoja. Päiväkodin henkilökunta voi kasvatuskumppanuutta suunniteltaessa ottaa huomioon perheen toiveet ja kehittää toimintaansa perhelähtöiseen suuntaan. Tutkimukseen osallistuvat vanhemmat voivat pohtia kasvatuskumppanuuteen liittyviä tarpeita ja toiveita. Tutkimukseen osallistuminen voi myös lisätä vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välistä avoimuutta.

3.2 Metodologiset lähtökohdat

Kvalitatiivinen tapaustutkimus

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen tapaustutkimus. Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan elämää, ihmisten omia käsityksiä tai heidän itsensä tapahtumille antamia merkityksiä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään löytämään ja paljastamaan tosiasioita, ei todentamaan hypoteeseja tai totuusväittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152.) Tutkimme vanhempien itsensä muodostamia käsityksiä ja merkityksiä päiväkodin kasvatuskumppanuudesta, jolloin kvalitatiivinen tutkimusote on luonnollinen valinta. Vaikka kasvatuskumppanuutta toteutetaan tiettyjen ohjaavien asiakirjojen ja päiväkodin omien periaatteiden mukaan, muodostuu jokaisen työntekijän ja perheen välille ainutlaatuinen yhteistyösuhde. Tästä yhteistyösuhdesta jokaiselle osapuolelle syntyy omanlaisensa kokemus. Tarkoituksenamme on opinnäytetyömme kautta saada vanhempien ääntä kuuluviin kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi ja oman tietoisuutemme lisäämiseksi. Varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnot suorittaneina tavoitteenamme on kehittää omaa työskentelyämme tulevana lastentarhanopettajina perhelähtöisempään suuntaan. Tulevassa työssämme meidän tulee kunnioittaa ja arvostaa perheen omaa asiantuntijuutta ja ottaa perhelähtöinen työtapa jokapäiväiseksi periaatteeksemme.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja ottamaan huomioon tapahtumien ja ihmisten linkittyminen elinympäristöihinsä ja laajemmin esimerkiksi kulttuuriin tai yhteiskuntaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152). Lapsi on osa perhettä, ja siksi lapsen parhaaksi tehtävää kasvatuskumppanuutta toteutetaan päiväkodin henkilöstön ja perheen välillä. Sosionomin (AMK) yhtenä kompetenssina on yhteiskunnallinen analyysitaito, jolloin hahmotamme perheen osaksi ympäristöään arvoineen ja normeineen (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 26.8.2012). On tärkeää tunnistaa yhteiskunnassa vallitsevien olojen ja muutosten mahdolliset vaikutukset yksittäiseen perheeseen ja lapseen ja ottaa ne huomioon työssä perheen parhaaksi.

Tapaustutkimuksen tarkoitus on tutkimuskohteen systemaattinen, tarkka ja totuudenmukainen kuvailu, ei niinkään ilmiöiden selittäminen tai hypoteesien testaaminen. Tapaustutkimuksessa tutkimuskohteeksi valitaan tapaus, tilanne tai joukko tapauksia. Kohteen tarkastelu tapahtuu aina niin, että kohde ymmärretään osana luonnollista ympäristöään. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, hakupäivä 11.11.2011.) Meidän opinäytetyössämme tapauksena voidaan pitää tietyn päiväkotiryhmän vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta. Vaikka tapaustutkimuksen tarkoituksena ei olekaan tuottaa tilastollisesti yleistettävää tietoa, meidän on tärkeää pohtia saadun tutkimustuloksen laajempaa merkitystä tai sovellettavuutta.

Kokemukset eroavat käsityksistä, joita ihmisille saattaa muodostua esimerkiksi kulttuurinsa ja saamansa kasvatuksen vaikutuksesta. Erona käsityksiin kokemukset ovat aina omakohtaisia. (Vilkka 2005, 97.) Jokainen vanhempi vastaa tutkimuksessamme ainutlaatuisena yksilönä. Koska haluamme saada tietoa vanhempien kokemuksista, on lähtökohtaisesti tärkeää ymmärtää, miten kokemukset syntyvät.

Lauri Rauhalan holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisen olemassaolo voidaan jaotella kolmeen ilmenemismuotoon. Ihmisen olemassaolon perusmuodot ovat kehollisuus, tajunnallisuus ja situationaalisuus. Näitä olemassaolon perusmuotoja ei voi erottaa toisistaan, vaan ihminen todellistuu aina näissä kaikissa olemismuodoissa. (Rauhala 2005, 32.)

Rauhalan mukaan kehollisuuden olemismuoto edustaa elollisuutta ja elämää. Situaatio-naalisuudella Rauhala tarkoittaa, että ihminen on aina kietoutunut elämäntilanteeseensa. Situaatio eli elämäntilanne rakentuu ihmisen suhteesta esimerkiksi toisiin ihmisiin, yhteiskunnan ja luonnon olosuhteisiin, yhteiskunnan normeihin ja arvoihin. Jokaisen ihmisen situaatio on ainutkertainen huolimatta siitä, että useiden ihmisten situaatioissa voi ilmetä yhteisiä tekijöitä. (Rauhala 2005, 33.) Ymmärrämme opinnäytetyötä tehdessämme, että jokainen haastatteluun osallistuva vastaa elämäntilanteestaan käsin. Vaikka osallistuvien vanhempien elämässä ilmenee joitain yhteisiä tekijöitä, kuten sama lapsen päiväkotijoukko ja sama yhteiskunnassa vallitseva tilanne, emme saa olettaa heidän näkevän tutkimaamme asiaa yhtenevällä tavalla. Myös vanhemman ja työntekijän välinen yhteistyösuhde vaikuttaa siihen, miten vanhempi kokee kasvatuskumppanuuteen liittyviä asioita.

Rauhalan ihmiskäsityksen tajunnallisuuden olemismuoto käsittää koko inhimillisen kokemisen kokonaisuuden. Tajunnallisuuden olemismuotoon sisältyy ihmisen psyykkinen kokemusmaailma, kuten tunteet ja mielihyvä sekä ihmisen henkinen kokemusmaailma, jonka kautta ihminen voi tarkastella omaa kokemistaan objektiivisemmin ottamalla siihen etäisyyttä. Rauhalan mukaan ihminen kokee normaalitilassa aina jotain. Kokemista voi olla esimerkiksi tietäminen, tunteminen tai uskominen. (Rauhala 2005, 34–35.) Tämän ihmiskäsityksen mukaan voimme pitää vanhempia kykenevinä erittelemään omia kokemuksiaan suhteessa kasvatuskumppanuuteen ja kertomaan aiheeseen liittyvistä kokemuksistaan. Jokainen vanhempi muodostaa käsityksensä kasvatuskumppanuudesta oman subjektiivisen kokemuksensa kautta.

Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Käytämme tutkimuksessamme teemahaastattelua. Teemahaastattelu soveltuu hyvin juuri meidän tutkimukseemme, koska siinä muodostetaan teemat, jotka ohjaavat haastattelun etenemistä. Teemoja ei välttämättä ole tarkoitus käydä läpi järjestyksessä, mutta ne auttavat haastattelijoita sekä haastateltavaa haastattelun kulussa. Haastateltavan voi olla helpompi jäsentää ajatuksiaan, kun hänelle annetaan aiheet, joista puhua. Lisäksi teemojen läpi käyminen haastattelun aikana mahdollistaa aiheen laaja-alaisen käsittelyn ja kokemusten kertomisen kaikista aiheeseen liittyvistä asioista, jolloin aineistosta voi tulla mahdollisimman laaja ja monipuolinen. Kuitenkin kaikki on kiinni haastateltavien mo-

tivaatiosta kertoa omista kokemuksistaan ja tätä haastateltavien oikeutta kertoa kokemuksistaan itse päättämässään laajuudessa tulee kunnioittaa haastattelutilanteessa. (Vilkkä 2005, 112–113.) Tutustumalla vanhempiin etukäteen ja tekemällä haastattelutilanteesta ilmapiiriltään mukavan ja avoimen rohkaisemme vanhempia totuudenmukaiseen kokemustensa kuvailuun.

Haastattelu sopii tutkimuksemme aineistonkeruutavaksi, koska kasvatuskumppanuus on aiheena laaja ja käsite pitää sisällään monenlaista toimintaa. Mielestämme voimme saada haastattelun avulla monipuolisimmin ja parhaiten tietoa vanhemmilta heidän kokemuksistaan kasvatuskumppanuudesta ja haastattelutilanteesta voimme esimerkiksi pyytää vanhempia tarvittaessa tarkentamaan vastauksiaan tai avaamaan käyttämiään käsitteitä, jotta vastaukset eivät jäisi liian suppeiksi. Voimme pyytää vanhempia aina myös antamaan esimerkin tilanteista, joissa kokemukset ovat syntyneet (Vilkkä 2005, 106). Näin saamme aineistosta mahdollisimman monipuolisen ja laajan, mikä on tärkeää laadullisessa tutkimuksessa. Kun aloitimme opinnäytetyön suunnittelun, mietimme ensin keräävämmä aineiston kyselylomakkeilla. Kyselylomakkeita käytettäessä, kuten myös lomakehaastattelussa ajatellaan, että vastaajat ymmärtävät kysymykset ja vastausvaihtoehdot samalla tavalla (Eskola & Suoranta 1996, 65). Tällöin tutkija ei anna tilaa haastatteluun osallistuvan omille merkityksenannoille, mikä taas ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla laadullisen tutkimuksen tarkoitusta.

Laadullisen tutkimuksen on tärkeää olla emansipatorinen, eli lisätä myös tutkittavien ymmärrystä asiasta ja vaikuttaa heidän tutkittavaa asiaa koskeviin ajattelutapoihinsa (Vilkkä 2005, 103). Meidän tutkimuksessamme teemahaastattelu antaa tähän hyvän mahdollisuuden. Haastateltavat vanhemmat voivat miettiä kasvatuskumppanuutta tarkemmin ja syvemmin asettamiemme teemojen ja kysymysten kautta. Jo pelkkä haastatteluun osallistuminen voi syventää heidän käsityksiään varhaiskasvatushenkilöstön ja kodin välisen yhteistyön tärkeydestä tai ainakin herättää kiinnostuksen pohtia asiaa.

Valitsimme haastattelun teemoiksi tutkimuksemme tietoperustasta nousevat aiheet: tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu, päivähoiton aloitus ja tutustumisvaihe, päivittäiset kohtaamiset, kasvat keskustelut sekä muut yhteistyömuodot (liite 1).

3.3 Aineiston keruu

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistoa voi olla kaikki ihmisten tuottama puhe-, kuva- tai kirjallinen materiaali, koska se kertoo aina jotakin ihmisten asioille antamista merkityksistä, toisin sanoen ihmisten kokemuksista (Vilka 2005, 100). Valitsimme haastateltavat vanhemmat siten, että heillä oli haastatteluhetkellä 3–5-vuotias lapsi tai lapsia hoidossa päiväkodissa, jolloin voimme pitää haastateltavia hyvänä valintana kuvaamaan kokemuksiaan kasvatuskumppanuudesta. Vanhemmilla on omakohtaisia, nykymomentin kokemuksia. Tällöin kyse ei ole oletuksista eikä pelkästään esimerkiksi muistoista.

Olimme yhteydessä erään satunnaisesti valitsemamme oululaisen päiväkodin johtajaan ja tiedustelimme mahdollisuutta saada päiväkotiyhteistyökumppaniksemme. Päiväkodin johtaja oli halukas osallistumaan tutkimukseemme ja neuvoi meitä ottamaan suoraan yhteyttä 3–5-vuotiaiden ryhmän henkilöstöön ja sopimaan heidän kanssaan käytännön asioista. Muuten päiväkodin johtaja antoi meille vapaat kädet tutkimuksen toteuttamiseen.

Jaoimme yhden lapsiryhmän vanhemmille tiedotteen, jossa kerroimme opinnäytetyömme aiheesta ja siitä, kuinka tärkeänä pidämme vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuuden ja oman ammattitaitomme kehittämisessä. Ryhmässä oli 21 lasta, joiden vanhemmille tiedote jaettiin. Kaikilla ryhmän lasten vanhemmilla oli yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tutkimukseen. Menimme päiväkodille noin viikon päästä tiedottamisen jälkeen keskustelemaan vanhempien kanssa lisää tutkimuksestamme ja siihen osallistumisesta. Tällä tavoin pääsimme tutustumaan haastatteluun osallistuviin vanhempiin jo ennen ja mekin tulimme heille tutummiksi. Ensimmäisellä käynnillä päiväkodilla emme saaneet riittävästi haastateltavia, joten menimme sinne uudestaan noin kahden viikon kuluttua. Ennen toista vierailua veimme päiväkodin seinälle näyttävän ilmoituksen tutkimuksestamme. Vanhempien henkilökohtaisella tapaamisella oli olennainen merkitys heidän osallistumiseensa tutkimukseemme. Pelkällä lokeroihin jaetulla tiedotteella emme olisi saaneet haastateltavia.

Kerroimme vanhemmille, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja tutkimuksesta voi jäädä pois missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Jokaisen haastatteluun

osallistuvan vanhemman kanssa sovimme erikseen, missä ja milloin he haluavat haastattelun suoritettavan. Kaikki haastattelut toteutettiin päiväkodin tiloissa vanhempien toiveesta. Tavoitteenamme oli saada 6–10 haastattelua. Saimme tutkimukseemme neljä haastateltavaa ja haastattelut tehtyämme tulimme siihen tulokseen, että aineisto oli riittävän laaja opinnäytetyötämme varten. Jokaisen haastateltavan kokemukset ovat ainutkertaisia, emmekä voi olettaa aineiston kylläntymistä siten, että samanlaiset kokemukset toistuisivat. Haastateltavat vanhemmat kertoivat kuitenkin laajasti kokemuksistaan kaikista teemoista, jolloin tutkimusaineisto on riittävä vastaamaan tutkimuksen tarkoitusta ja tehtävää (Vilkkä 2005, 128).

Aluksi suunnittelimme tekevämme koehaastattelun joko yhdelle tutkimukseen osallistuvalla vanhemmalla tai jollekin muulle sopivalle henkilölle ja näin testaavamme teemojemme ja kysymystemme sopivuutta ennen varsinaisia haastatteluja. Ensimmäinen haastatteluun ilmoittautunut vanhempi halusi, että haastattelu tehdään mahdollisimman pian. Jätimme nopean aikataulun takia koehaastattelun tekemättä ja valmistauduimme muuten perusteellisesti haastatteluun. Ensimmäisen haastattelun jälkeen totesimme haastattelun menneen hyvin, koska vanhempi kertoi laajasti kokemuksistaan käyden läpi kaikki teemat, joten otimme sen osaksi tutkimusaineistoamme.

Nauhoitimme haastattelut ja nauhoittamiseen tarvittavat välineet saimme lainaan koulutamme. Haastatteluissa toinen meistä huolehti nauhoituksesta ja toinen oli päävastuussa kysymysten esittämisestä ja tiedon saannista. Esitimme molemmat tarkentavia kysymyksiä. Jokaisen haastattelun jälkeen kävimme yhdessä läpi mieleen jääneitä ajatuksia. Jokainen haastattelu kesti noin tunnin. Haastattelut tehtiin rauhallisessa erillisessä työtilassa. Yksi haastattelu tehtiin eri tilassa, johon kantautui lasten ääniä. Mielestämme se ei kuitenkaan häirinnyt haastattelun sujumista.

3.4 Aineiston analyysi

Nauhoittamisen jälkeen haastattelut purettiin kirjoittamalla ne tekstiksi. Tätä työvaihetta sanotaan litteroinniksi. Litteroimme haastattelut aina mahdollisimman pian jokaisen haastattelun jälkeen. Litteroinnissa on tärkeää kirjata aivan kaikki haastattelussa julki tullut informaatio sanatarkasti. (Vilkkä 2005, 115.) Haastatteluista kertyi litteroitua

tekstiä noin 65 sivua. Tuhosimme nauhoitetun haastatteluaineiston litteroinnin jälkeen ja litteroidun aineiston raportoituamme tutkimustulokset.

Litteroituamme aineiston aloimme työstää sitä laadulliselle tutkimukselle ominaisen ja kokemusten tutkimiseen sopivan analyysin keinoin. Kävimme aineiston läpi sisällönanalyysin menetelmin. Sisällönanalyysillä on tarkoitus saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Analyysissä voidaan erottaa kolme vaihetta, joita ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Sisällönanalyysin eri tyypeistä tutkimukseemme sopi teoriaohjaava sisällönanalyysi, koska abstrahointivaiheessa saimme valmiit teoreettiset käsitteet tutkimuksemme tietoperustasta ja teemahaastattelussa käyttämistämme teemoista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117).

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoria siis ohjaa tai auttaa analyysin tekoa. Tutkijan ajatteluprosessissa tulisi näkyä vaihtelu aineistolähtöisyyden ja valmiiden mallien välillä. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä näitä valmiita malleja pyritään yhdistelemään aineistosta esille nouseviin seikkoihin. Analyysin tarkoitus ei ole olla kuitenkaan teoriaa testaava vaan pikemminkin uusia ajatussuuntia antava. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi aloitetaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Aluksi tutkimusaineisto pelkistetään. Pelkistämällä tarkoitetaan sitä, että kaikki tutkimusongelman kannalta epäolennainen jätetään aineistosta pois. Pelkistäminen voi olla aineiston tiivistämistä tai pilkkomista osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) On tärkeää olla hävittämättä tutkimuksen kannalta tärkeää informaatiota (Vilka 2005, 140). Perehdyimme litteroituun aineistoon lukemalla sitä läpi. Tämän jälkeen aloimme pelkistää aineistoa tekstinkäsittelyohjelman avulla. Pelkistämisessä käytimme apuna tutkimuskysymystämme. Lihavoimme litteroidusta tekstistä kohdat, joissa vanhemmat kuvasivat kokemuksiaan kasvatuskumppanuudesta ja lisäksi tiivistimme ilmauksia. Huomasimme, että haastatteluaineistossa ei ollut juurikaan tutkimuksemme kannalta epäolennaisia asioita, joten aineisto oli pelkistettynäkin mielestämme laaja.

Pelkistämisen jälkeen tutkimusaineisto ryhmitellään. Aineistosta muodostetut ryhmät eli alaluokat järjestellään edelleen suuremmiksi ryhmiksi ja niille annetaan niitä hyvin kuvaavat ”kattokäsitteet” eli yläluokat. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä ylä- ja alaluokkien nimeämisessä käytetään apuna tutkimuksen tietoperustasta ja teemahaastattelun teemoista tuotuja käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110, 117). Ryhmittelyistä muodostuu käsitteitä, luokitteluja tai teoreettinen malli, jotka ovat tutkimuksen tulos (Vilkkä 2005,140). Teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä rakennetun mallin avulla kuvaamme tutkimuksessamme vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta.

Tulostimme pelkistetyn aineiston ja leikkasimme pelkistetyt ilmaukset irrallisiksi. Aloimme ryhmitellä pelkistettyä aineistoa teemahaastattelun runkoa ja tutkimuksemme tietoperustaa apuna käyttäen. Ryhmittelyn lomassa ja ryhmien muotoutuessa tiivistimme pelkistettyjä ilmauksia lisää. Ryhmiä oli aluksi liikaa ja niissä oli usein vain muutama ilmaus. Yhdistelemällä ryhmiä saimme niistä laajempia kokonaisuuksia, joista muodostui alaluokkia. Nimesimme alaluokat niiden sisältöjä vastaaviksi. Samaan aiheeseen liittyvistä alaluokista muodostimme yläluokkia. Yläluokat nimettiin tutkimuksemme tietoperustasta ja teemahaastattelurungosta löytyvien käsitteiden mukaan.

Alun perin suunnittelimme muodostavamme pääluokat haastattelun teemoista, mutta analyysin edetessä totesimme aineiston painottuvan teemojen välillä niin, ettei tämä toiminut. Vanhemmat kertoivat eniten päivittäisistä kohtaamisista ja kasvatuskeskusteluista, joista saimme kaksi pääluokkaa. Päätimme yhdistää päivähoidon aloitukseen liittyvät asiat yhdeksi pääluokaksi ja perheitä osallistava toiminta muodostui omaksi pääluokakseen. Tutkimuksemme analyysirunko sisältää neljä pääluokkaa, joiden alla on kolmesta viiteen yläluokkaa ja jokaisen alla muutama alaluokka (liite 4).

3.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuus

Tieteellinen tutkimus pyrkii aina tuottamaan mahdollisimman luotettavaa tietoa tutkitavasta asiasta (Kylmä & Juvakka 2007, 127). Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija itse on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Luotettavuuden kriteeri on siis tutkija itse. Luotettavuutta arvi-

oidaan koko tutkimusprosessin ajan ja luotettavuus heijastetaan tutkijaan. Tutkija joutuu pohtimaan kaikkia valintojaan ja ratkaisujaan luotettavuuden näkökulmasta. (Eskola & Suoranta 1996, 164–165.)

Tarkastelemme opinnäytetyömme luotettavuutta uskottavuuden, vahvistettavuuden, refleksiivisyyden ja siirrettävyyden kriteereillä. Uskottavuus tarkoittaa tutkimusten tulosten uskottavuutta eli sitä, kuinka hyvin saadut tulokset vastaavat tutkimukseen osallistuneiden näkemyksiä tutkittavasta asiasta. Tutkimuksen uskottavuutta voi parantaa esimerkiksi keskustelemalla tutkimukseen osallistuvien kanssa tutkimuksen tuloksista ja näin varmistaa tulosten paikkansapitävyys. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.) Kun tutkitaan ihmisten kokemuksia, täytyy varmistaa, etteivät tutkijan tulkinnat poikkea tutkimukseen osallistuvien käsityksistä (Eskola & Suoranta 1996, 167). Teimme tutkimuksemme teemahaastattelulla ja pyrimme esittämään tarkentavia kysymyksiä tai pyysimme haastatteluun osallistuvan kertomaan asian toisin sanoin, jos olimme epävarmoja siitä, ymmärsimmekö hänen sanomansa oikein. Uskottavuuden lisäämiseksi teimme haastattelutilanteesta luottamuksellisen, jotta haastatteluun osallistuvat rohkaistuisivat kertomaan kokemuksistaan juuri sellaisina, kuin he ovat ne kokeneet. Aineiston analyysivaiheessa lisäsimme uskottavuutta palaamalla aina takaisin alkuperäiseen aineistoon ja tarkistamalla epäselviä kohtia. Emme keskustelleet haastattelujen jälkeen tutkimukseen osallistuneiden kanssa tutkimustuloksista, mutta olimme analyysivaiheessa aineistolle uskollisia emmekä tehneet omia tulkintoja.

Vahvistettavuus on tutkimuksen tarkkaa kirjaamista ja raportointia niin, että tutkimuksen lukija saa käsityksen siitä, mistä tulokset ja johtopäätökset ovat tulleet. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan vaadita, että toinen tutkija saisi samalla aineistolla tismalleen samanlaiset tutkimustulokset, vaan erilaiset tulkinnat ja todellisuudet hyväksytään. Tulosten täytyy kuitenkin perustua esimerkiksi aineistoon. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Vahvistettavuuden lisäämiseksi kirjasimme ajatuksiamme ylös opinnäytetyöprosessimme alusta asti. Perustelimme tekemämme ratkaisut ammattikirjallisuudella ja pohdimme tutkimuksen luotettavuutta läpi koko prosessin. Pehdyimme opinnäytetöihin ja muihin tutkimuksiin, joita kasvatuskumppanuudesta on tehty ja vertasimme saamiamme tuloksia näiden tutkimusten tuloksiin.

Refleksiivisyys luotettavuuskriteerinä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tekijä on tietoinen omista ajatuksistaan, tiedoistaan ja taidoistaan, jotka voivat vaikuttaa tutkimusprosessiin ja tuloksiin. Nämä lähtökohdat tulee kirjata tutkimusraporttiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Kirjasimme omia käsityksiämme ja peilasimme niitä tietoperustaan. Näemme vahvuutena sen, että teimme opinnäytetyötä kahdestaan. Jouduimme avaamaan ja käsittelemään omia ennako-oletuksiamme toinen toisillemme. Nämä keskustelut lisäsivät opinnäytetyömme refleksiivisyyttä ja ammatillista kasvuamme. Perustelimme näkökantojamme ammattikirjallisuuteen viitaten, joka syvensi ja vahvisti oppimistamme ja osaamistamme.

Tutkimustulosten siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tutkimustulokset ovat siirrettävissä muihin vastaaviin tilanteisiin (Kylmä & Juvakka 2007, 129). Yleisesti ottaen siirrettävyys ei laadullisissa tutkimuksissa ole yleensä mahdollista sosiaalisen todellisuuden monimuotoisuudesta johtuen (Eskola & Suoranta 1996, 167). Kasvatuskumppanuuteen liittyviä opinnäytetöitä on tehty viime vuosina paljon. Vaikka laadullisten tutkimusten siirrettävyyden ei pidäkään olla aina mahdollista, ovat tutkimusten tulokset usein suuntaa antavia. Emme tavoitelleet tutkimuksessamme täydellistä siirrettävyyttä, mutta mielestämme tutkimuksen tulokset voivat auttaa muidenkin päiväkotien henkilöstöä kehittämään kasvatuskumppanuuttaan. Vanhempien kokemukset ovat aina yksilöllisiä ja kasvatuskumppanuuden rakentuminen riippuu niin perheiden tarpeista kuin henkilökunnan tekemästä työstä kasvatuskumppanuuden edistämiseksi ja tämän vuoksi tutkimustulosten siirrettävyyttä ei voida taata.

Tutkimuksen eettisyys

Tutkimustamme ohjasivat sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Oman työn eettinen pohdinta ja eettisten sääntöjen tuntemus kuuluu kehittyneeseen ammatillisuuteen. Asiakkaan ihmisarvon ja yksilöllisyyden kunnioittaminen, asiakkaan äänen esiin tuominen ja toiminnan laillisuus ovat sosiaalialan työn tärkeimpiä lähtökohtia. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2010, 5–6.) Toteutimme opinnäytetyömme sekä ammattieettisiä että tutkimuseettisiä lähtökohtia kunnioittaen.

Tutkimustyöhön liittyy aina useita eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on ratkaistava itse. Jo eettisten kysymysten tiedostaminen ja niiden pohtiminen tutkimuksen jokaisessa vai-

heessa kertoo siitä, että tutkimus on eettisesti asiallista. Tutkimuksen eettisiä ongelma-kohtia ovat muun muassa tutkimuslupa, tutkimusaineiston keruuseen ja tutkimuksen raportointiin liittyvät kysymykset. (Eskola & Suoranta 1996, 54.) Myös tutkimusaiheen valintaan liittyy eettisiä kysymyksiä, kuten miksi tutkimusta ryhdytään tekemään ja kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129). Tutkimuksemme eettisyyttä lisää se, että toimme esille tutkimusraportissa kaikki ratkaisut ja niiden perustelut.

Opinnäytetyömme aihe nousi oman kiinnostuksemme sekä päivähoidossa toteutuvan kasvatuskumppanuuden kehittämisen ajankohtaisuuden pohjalta. Pyrimme tulevana varhaiskasvattajina toimimaan päivähoidossa lapsen ja perheen parhaaksi, ja tämän vuoksi tavoitteenamme oli lisätä omaa ja yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin henkilöstön tietoisuutta siitä, miten vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden. Tutkimuksemme ei pitäisi aiheuttaa haittaa perheille tai päiväkodin työntekijöille, vaan auttaa työntekijöitä kehittämään kasvatuskumppanuutta ja vanhempia tarkastelemaan omia kokemuksiaan ja toiveitaan kasvatuskumppanuudesta. Vaikka tutkimuksemme aihe ei ole arkaluontoinen, voi vanhemmillä olla sellaisia kokemuksia, jotka he itse kokevat arkaluontoisiksi. Tämän vuoksi painotimme haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta ja anonymiteetin kunnioittamista. Riittävällä tiedon jakamisella ja vanhempien tietoon perustuvalla suostumuksella vältimme haastatteluun osallistuvilla haitan aiheutumista (Kylmä & Juvakka 2007, 149–150).

Tarvitsimme opinnäytetyömme toteuttamiseen tutkimusluvut opinnäytetyötämme ohjaavilta opettajilta, Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen palvelujohtajalta ja tutkimukseen osallistuvilta vanhemmilta. Kerroimme päiväkotiryhmän lasten vanhemmille tutkimuksestamme, haastattelujen kulusta ja valmiin opinnäytetyön raportoinnista. Kunnioitimme tutkimukseen osallistuvien vanhempien anonymiteettiä niin, ettemme kertoneet vanhempien henkilöllisyyttä kolmansille osapuolille missään vaiheessa tutkimuksen tekoa tai raportointia. Emme käyttäneet raportissamme sellaisia lainauksia, joista haastateltavat voisi tunnistaa. Kerroimme päiväkotiryhmän lasten vanhemmille, että tutkimuksesta voi jäädä pois missä tutkimuksen vaiheessa tahansa.

Tutkimuksen eettisyyttä lisää tutkimustulosten avoin, rehellinen ja tarkka raportointi, joka kuitenkin suojelee tutkimukseen osallistuvia (Kylmä & Juvakka 2007, 154). Tie-

dostimme raportoinnin yhteydessä omat ennakkokäsityksemme ja niiden mahdolliset vaikutukset tulosten analyysi- ja raportointivaiheessa. Kirjasimme raportin tarkasti ja pyrimme nostamaan haastatteluista olennaisimmat asiat vanhempien kokemuksia ja kertomaan kunnioittaen. Luotettavuutta parantaaksemme käytimme raportoinnissa suoria lainauksia haastatteluista. Lainauksista ei voi tunnistaa haastateltujen henkilöllisyyttä. Merkitsimme raporttiimme lähdeviitteet ja kirjasimme lähteet asianmukaisella tavalla.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Aineistosta muodostui neljä kokonaisuutta, joita ovat aloitusvaihe, päivittäiset kohtaamiset, kasvatuskeskustelut ja perheitä osallistava toiminta. Haastatteluihin osallistuneilla vanhemmilla oli kokemuksia päivähoidon palveluista muutamasta kuukaudesta useampaan vuoteen. Vanhemmilla oli kokemuksia kasvatuskumppanuudesta myös muista päiväkodeista kuin yhteistyöpäiväkodistämme, emmekä rajanneet näitä kokemuksia tutkimuksemme ulkopuolelle. Kursivoidut tekstit ovat suoria lainauksia, joita käytämme tarkentaaksemme tulosten raportointia.

4.1 Aloitusvaihe

Vanhemmilla oli kokemuksia kasvatuskumppanuudesta ja siihen vaikuttavista asioista päivähoiton aloitusvaiheessa. Heti alussa käyty aloituskeskustelu koettiin tärkeäksi yhteistyön sekä lapsen ja vanhemman päivähoitoon sopeutumisen kannalta. Vanhemmat olivat kokeneet tutustumisjakson toisaalta mukavana, mutta toisaalta olo oli ollut irrallinen. Henkilöstö oli kyennyt helpottamaan lapsen ja vanhemman sopeutumista päivähoitoon.

Aloituskeskustelu

Aloituskeskustelua pidettiin tärkeänä alkuna vanhempien ja päiväkodin henkilöstön väliselle yhteistyölle. Vanhemmat tutustuivat päiväkodin henkilöstöön ja kokivat tärkeäksi myös sen, että lapsi ja perhe tulevat henkilöstölle tutuiksi. Vanhemmat kokivat, että päivähoiton henkilöstö oli aidosti kiinnostunut perheestä. Aloituskeskustelu tuntui vanhemmista mukavalta ja herätti luottamusta henkilöstöä kohtaan.

”Ne kyseli paljo, ne ilosesti niinku lähesty asioita - - tuli vaan semmonen tunne, että ne on kiinnostunu.”

”...ne aina otti tosi vakavasti kaiken, että ne kirjotti aina ylös. Tuli semmonen tunne, että kyllä niitä kiinnostaa.”

Vanhemmat kokivat päiväkodin toiminnan tulleen tutuksi aloituskeskustelussa. Henkilöstö oli kertonut lapsiryhmän rakenteesta ja käytännöistä, ja vanhemmille oli esitelty päiväkodin tilat, säännöt ja päivärytmi. Vanhemmat olivat olleet kiinnostuneita päiväkodin arjesta, ja he olivat tyytyväisiä saamaansa tietoon. Vanhemmat kokivat aloituskeskustelun mahdollistavan myös perheen ja lapsen arkeen liittyvistä asioista kertomisen. Aloituskeskustelussa oli käytetty lomaketta, johon kirjattiin lapsen tietoja ja rutiineja. Henkilöstö kyseli lapsen tavoista kotona ja perhetilanteesta. Vanhemmat kokivat asioiden jakamisen tärkeäksi hoidon aloituksen sujumisen kannalta.

”...haettiin heti semmonen, että ne ymmärtäis meidän elämää ja sitte me taas sitä tarhaelämää.”

Aloituskeskustelun viivästyminen muutamalla päivällä hidasti päiväkodin arkeen kiinnittymistä. Koettiin, että lasta ei haluttu jättää päiväkotiin ilman vanhempaa ennen aloituskeskustelun käymistä. Vanhemmat halusivat päästä kertomaan omasta lapsestaan ja kuulla päiväkodin käytännöistä. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että aloituskeskustelu käydään heti, ja sen viivästyminen harmitti.

”...harmitti, että sitä ei ollu heti, heti ei päässy sillai siihen ihan täysillä.”

Lapsen saatteleminen päivähoitoon

Vanhemmat olivat olleet lastensa mukana tutustumassa päivähoitoon muutamia päiviä päivähoiton alkaessa. Vanhemmat olivat kokeneet päivähoiton arjen tulleen heille ja lapselle tutuksi tutustumisjakson aikana. Tutustumisjakso oli koettu mukavaksi.

”...tuli heti sen ensimmäisen viikon aikana kaikki ne rutiinit käytyä läpi. Että se lapsi hahmottaa sitte, että mitä siellä tapahtuu.”

Vanhemmat olivat olleet huolissaan päivähoiton aloituksen sujumisesta. Huolen tunteita herättivät itkevän lapsen jättäminen päiväkotiin sekä se, ettei päiväkotia tai henkilöstöä vielä välttämättä koettu riittävän tutuksi. Myös muiden ikävissään olevien lasten näkeminen päivähoidossa lisäsi huolta. Lisäksi vanhemmat kuvasivat omaa pahaa oloaan erotilanteessa sekä huolta omasta ja lapsen selviytymisestä päivähoitopäivän aikana erillään ollessaan. Vanhemmat kokivat päivähoiton aloituksen kuitenkin pääosin hyväksi.

Päiväkodista oli syntynyt hyvä kuva noin kahdessa viikossa. Hyvän kuvan syntymiseen vaikutti paljon se, että lasten koettiin viihtyvän päivähoitossa. Vanhemmat kuvasivat myös omaa oloaan hyväksi ja odottavaksi päivähoiton alkaessa. Lisäksi hoitopaikan sijainnista oman asuinpaikan läheisyydessä oltiin innoissaan.

”...sen mää muistan ehkä parhaiten just sen oman huolen, ei huoletanu ettei ne ossais hoitaa, mut se huoletti miten se lapsi pärjää ilman mua ja miten mää pärjään ilman sitä...”

”Varmaan se vaikutti, että lapsi alko niin nopeasti sitte viihtymään täällä, ei oikeestaan ollu semmosta näennäistä pahan olon tunnetta, että se ois vaikuttanu mitenkään surkialta sitä hakiessa...”

Tutkimuksessamme tuli ilmi myös vanhempien kokemia päivähoitoon sopeutumista pitkittäneitä asioita. Sairastelukierre oli katkaissut ja pitkittänyt hyvin alkanutta päivähoitoon sopeutumista. Lisäksi tutkimuksessa tuli esille kokemuksia hankalista päiväkoettiin lähtemis- ja poishakutilanteista, joiden koettiin viivyttäneen päivähoitoon sopeutumista.

Henkilöstön rooli

Henkilöstö koettiin päivähoiton aloitusvaiheessa ammattitaitoiseksi, mikä vanhempien kokemusten mukaan lisäsi luottamusta. Vanhemmat olivat nähneet tutustumisjaksolla ja aloitusvaiheessa tilanteita, jotka henkilöstö oli heidän mielestään hoitanut hyvin. Lisäksi lasten koettiin saavan hyvää hoitoa ja lasten huomioon ottaminen sekä kohtelu koettiin hyväksi. Henkilöstön olemusta ja ilmapiiriä kuvattiin rauhalliseksi. Henkilöstöllä koettiin olevan toimivat välit ja työnjako. Erityisesti oli hyviä kokemuksista siitä, ettei lasta tarvinnut jättää itkeväenä päiväkotiin yksin, vaan tämä oli otettu aina syliin. Vanhemmista oli tuntunut hyvältä nähdä, että varsinkin pieniä lapsia pidettiin paljon sylissä.

”...ihan selvästi oli ammattilaisia ja koulutuksen saaneita hoitajia että osas niinku silleen tiesi näitä vähän pedagogisiaki juttuja että miten kannattaa sitte ottaa se lapsi siinä ja miten synnyttää se luottamus siihen lapseen ja sitte tiesi niitä konsteja - - se hoito musta oli semmosta hyvää, hyvän näköstä miten ne kohteli niitä lapsia...”

Lapsen hyvän hoidon lisäksi vanhemmat kokivat itsekin saaneensa tukea henkilöstöltä. Omasta huolesta ja pahasta olostani oli puhuttu aloitusvaiheessa henkilöstölle. Päiväkodin

henkilöstö oli huomannut huolen ja rohkaissut sanomalla, ettei ole mitään hätää. Lisäksi vanhemmat olivat kokeneet helpottavaksi kuulla, ettei lapsen itku ollut jatkunut kauan vanhemman jätettyä lapsen aamulla hoitoon. Henkilöstön kanssa sovitut eri ryhmissä olevien sisarusten tapaamiset hoitopäivän aikana helpottivat vanhemman oloa.

”...ne sano just sillai, että ei täällä oo mittää hättää, että voit aivan huoletti mennä. Että kyllä me pärjätään.”

Tutkimuksessamme tuli esille vanhemman tukemiseen liittyviä haasteita päivähoiton aloitusvaiheessa. Päiväkodin henkilöstö oli koettu toimintakauden alkaessa kiireiseksi, jonka vuoksi vanhemmat eivät olleet saaneet heti alussa riittävästi huomiota. Vanhemmat olivat kokeneet olonsa sivulliseksi ja tunteneet olonsa epämukavaksi ollessaan lapsen mukana tutustumassa. Tuli myös ilmi, että henkilöstöltä olisi kaivattu enemmän rohkaisua omaan epävarmaan oloon tutustumisjaksolla ja lapsen jättämiseen ensimmäisiä kertoja yksin päiväkotiin.

”ku mä aattelin että ärsyttääköhän noita ku mä oon täällä ja, että tykkääköhän nuo ku mä oon tässä nytte näin monena päivänä ja vähän ehkä tuli semmonen, että toisaalta ne ois ehkä voinu sanoa mulle, että lähe jo pois täältä että kyllä me täällä pärjätään.”

4.2 Päivittäiset kohtaamiset

Vanhemmilla oli paljon kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivittäisissä kohtaamisissa. Päivittäisissä kohtaamisissa tiedonkulku lapsen päivästä koettiin tärkeäksi osaksi henkilöstön ja vanhempien yhteistyötä. Vanhemmat kuvasivat kasvatuskumppanuussuhteen alkavan rakentua ja syventyä kasvatusvastuun jakamiseen liittyvien asioiden vuoksi. Vanhemmat olivat kokeneet kohtaamisten ilmapiirin positiiviseksi. Esille tuli myös haasteita henkilöstön ja vanhempien vuorovaikutuksessa.

Vanhemmat olivat kokeneet henkilöstön ajankäytön päivittäisiin kohtaamisiin riittäväksi. Vanhemmat kuvasivat lapsen hakutilanteita sellaisiksi, että henkilöstöllä oli aina ollut aikaa kertoa lapsen päivästä. Oli ollut myös tilanteita, joissa henkilöstön kiireen vuoksi ei ollut aina niin paljon aikaa jutella, mutta sen ei koettu vaikuttaneen häiritsevästi riittävään kuulumisten vaihtoon. Vanhemman oman kiireen koettiin ennemminkin vaikuttavan siihen, kuinka paljon aikaa voidaan käyttää päivittäisissä kohtaamisissa.

Tiedonkulku lapsen päivästä

Tiedonkulku lapsen päivästä koettiin selkeästi tärkeäksi osaksi yhteistyötä. Vanhemmille oli tärkeää kuulla lapsensa päivän sujumisesta. Vanhemmat halusivat kuulla kaikista arkeen liittyvistä asioista kuten syömisistä, nukkumisesta, puuhailuista tai nahisteluista. Tutkimuksessamme vanhemmat kokivat tiedonkulun hoitopäivästä olleen riittävää. Vanhemmat saivat yleensä kuulla ainakin perusasioiksi nimittäneensä arjen asiat. Vanhemmat kokivat, että erityisemmistä tai tärkeistä asioista kerrottiin aina.

”Ne on kertonu että mitä ne on tehny ja syöny ja miten on nukkunu ja tämmöstä. Musta se on tosi hyvä että ne kertoo. Sitte tietää ite vähän illalla, miten menee nukkumaan ja miten syö illalla ja tämmöstä.”

Vanhemmat olivat kokeneet toisten työntekijöiden kertovan asioista tarkemmin kuin toisten ja sanoivat juttelevansa asioista mieluummin tarkemmin kertovien kanssa. Lapsen oman ryhmän työntekijöiden kuvattiin osaavan kertoa parhaiten lapsen päivästä. Siihen kuitenkin luotettiin, että vaikka lapsen oman ryhmän työntekijä ei olisi lasta haettaessa paikalla, osattaisiin kertoa, jos jotakin erityistä olisi tapahtunut.

”...jos on saattanu joskus samana päivänä niinku jutella kahen eri hoitajan kans niinku tästä samasta lapsesta, ni toinen on sitte sanonu et ’hyvin meni ei mittään’ ja toinen sitte että ’ihan hyvin meni mutta’ ja sitte jonku yksittäisen tapahtuman vaikka...”

Haasteeksi tiedonkulussa nousi se, ettei tuttua lapsen oman ryhmän työntekijää ollut enää paikalla lasta haettaessa. Vanhemmat olisivat toisaalta toivoneet kuulevansa paremmin lapsensa päivästä, mutta toisaalta olivat ymmärtäviä työntekijöitä kohtaan. Vanhemmat kokivat asioista kuulemisen erityisen tärkeäksi aina heti päivän päätteeksi, ja heitä oli jäänyt harmittamaan, jos he olivat kuulleet jonkin tärkeän asian vasta myöhemmin tai lapselta itseltään.

”Ei oo ainakkaa vielä tullu mittään semmosia keinoja niillä, että kyllä mää nyt ymmäränki, että on se nyt vähä hankala ruveta esimerkiksi jokkaisesta lapsesta päivän päätteeksi alkaa kirjottaa jottai semmosta viestivihkoa mitä joskus kuullu että jossain on.”

”...tietyllä tavalla niinku toivoo että vois sillai niinku enempi, et mitä ne on touhunnu ja tehny ja mitä on vaikka tykänny tehä...”

Kasvatusvastuun jakaminen

Päivittäisissä kohtaamisissa vanhemmat sopivat päivähoitajoista ja jakoivat asioita lapsen kuulumisista ja arkisista asioista, kuten aamiaisen syömisestä tai vaatteista. Päivittäiset kohtaamiset koettiin paikaksi kertoa lapsen tai perheen tilanteesta ja vapaa-ajan toiminnoista laajemminkin. Tällaisista kertomisista voidaan käyttää nimitystä vanhemman tarinat.

”...aamulla ja illalla niissä päiväkohtaamisissa, nii niissä tulee kerrottua ne kaikki akuutit asiat ja vähemmän akuutit niinku perhesuhteitten muutokset, muuttoaikeet, ja mun työkuviot ja koulukuviot...”

Vanhemmat kokivat hyväksi asiaksi sen, että päiväkodin henkilöstö tunsu perheen ja tämän elämäntilanteen. Tämän koettiin auttavan henkilöstöä ottamaan perhe yksilöllisesti huomioon ja ymmärtämään lasta paremmin. Vanhemmat pitivät hyvänä asiana esimerkiksi lapsille järjestetyistä tapahtumista muistuttamista.

”...onhan niitten hyvä tietää, että mitä mulle kuuluu ja mitä mun perheelle kuuluu. Että ne sitte osais niinku lapsen nähä oikeessa valossa ja tulkita sen käytöstä jos tulis jotaki poikkeavaa.”

Vanhemmat olivat saaneet tukea aamuisissa erokokemuksissa. Lasta ei ollut tarvinnut jättää yksin, vaan työntekijä oli ollut aina läsnä ja ottamassa lapsen syliin. Päivittäisissä kohtaamisissa saatiin myös vinkkejä toimia oman lapsensa kanssa arjessa ja tietoa lapsen ikävaiheeseen kuuluvista asioista. Vanhemmat olivat kokeneet heidän ja henkilöstön tutustumisen tapahtuneen päivittäisissä kohtaamisissa. Suhde ja luottamus henkilöstöön oli alkanut muotoutua ja myöhemmin syventyä jutteluissa lapsen viemis- ja hakutilanteissa. Päivittäisissä kohtaamisissa tapahtunut tiedonvaihto koettiin olennaiseksi osaksi yhteistyötä.

”...ne saattaa kertoa, että miten tuon ikäset esimerkiksi toimii. Ja että, saattaa sanoa, että no tähän on ihan normaalia tämän ikäsellem. - - Se niinkö tuo sen teorian siihen mukkaan. - - Nii sitte ei tuu semmonen olo, että ite ois huono vanhempi.”

”...jos niitä ei olis niitä päivittäisiä kohtaamisia ni en tiä sitte miten jaksais tai haluais niitä lapsia tänne, että on ne ihan avainasemassa kyllä.”

Avoim vuorovaikutus

Keskustelut päiväkodin henkilöstön kanssa oli koettu mukaviksi. Henkilöstölle puhuttiin paljon muustakin kuin pelkästään päivähoitoon liittyvistä asioista. Syyksi vanhemmat arvelivat, että henkilöstöä tuntuu kiinnostavan, mitä perheille oikeasti kuuluu. Tämä tunne oli syntynyt siitä, että työntekijät esittivät heille kysymyksiä sekä kommentoivat vanhemman kertomaa. Vanhemmat kokivat mukavaksi asiaksi sen, että keskusteluissa myös työntekijät kertoivat laajasti omista kokemuksistaan.

”Se on tosi tärkeätä [juttuleminen muistakin kuin päiväkotiasioista], että mää koen sen läheisemmäksi mulle ja olen edelleen luottavaisempi. Ku tuntuu tavallaan että vähän tietää toisesta jotaki ja silleen. Se on tosi tärkeätä.”

Vanhemmilla oli hyviä kokemuksia tilanteista, joissa henkilöstö oli ottanut asioita puheeksi. Vanhemmat olivat kokeneet tärkeäksi, että henkilökunta puhuu heille päivän aikana tapahtuneista ikävimmistäkin asioista. Vanhemmat kuvasivat henkilöstön tapaa keskustella asialliseksi ja ystävälliseksi. Asioiden puheeksi ottamisesta ei tarvinnut tulla kummallekaan osapuolelle, vanhemmalle tai henkilöstölle, syyttelevä olo. Vanhemmat olivat kokeneet hyvän tiedonkulun ja hoitajien tavan kertoa päivästä tuoneen ja lisänneen luottamuksen tunnetta. Päivittäiset kohtaamiset oli koettu ilmapiiriltään avoimeksi. Vanhemmat kuvailivat päivittäisten kohtaamisten ilmapiiriä myös positiiviseksi. Aamu- ja iltapäiväkohtaamisissa henkilöstön oli koettu olevan iloista ja työntouhuista. Positiivinen ilmapiiri päivittäisissä kohtaamisissa oli säilynyt, vaikka olikin jouduttu ottamaan puheeksi vaikeita asioita.

”...se sannoo sen silleen ystävällisesti. - - tavallaan myötäeläen meitä - - meidän tunteita sillai, että elä nyt kauhistu, jotenki ne antaa ymmärtää, että se on niille sitä normaalia arkea, koska nii se varmasti onki.”

”...ehkä se tuttavallisempi kumppanuus on lähteny siitä just, että ne sano niitä huonoja asioita - - ite tietenki oli aluksi ihan kauhuissaan - - jollain tavalla ne huonot, niitten huonojen asioitten sillai läpikäyminen niitten hoitajien kans, nii se jotenki paransi sitä meidän välistä suhdetta...”

Henkilöstö kasvatuskumppanuuden mahdollistajana

Haastateltavat vanhemmat kuvasivat päiväkodin henkilöstön ammattitaidon vaikuttavan kasvatuskumppanuuteen. Vanhempien kokemusten mukaan päiväkodin henkilöstö on ammattitaitoista, he pitävät lapsista hyvää huolta ja heille on turvallista jättää oma lapsi hoitoon. Vanhemmat kokivat pitkän työkokemuksen, arjen sujumisen, työntekijöiden hyvän suhtautumisen perheen asioihin ja avoimuuden kertovan ammattitaidosta. Vanhemmat olivat kokeneet työntekijöiden pysyvyyden vaikuttavan esimerkiksi luottamuksen syntyyn ja lapsen viihtymiseen päiväkodissa. Vanhemmat kokivat, että tutulle työntekijälle on helppo jättää lapsi hoitoon.

”... tää porukka joka tässä on, on ollu jo pitkään tällä alalla - - se on joku semmonen kokemus, joka vaan puhuu itensä puolesta. Sen vaan, se huokuu niistä.”

”Se syntyy niissä kohtaamisissa ja siinä arjen sujumisessa - - oikeesti tietää, että kyllä ne täällä huolehtii...”

Haastateltavat vanhemmat kuvasivat kokemuksiaan omahoitajuudesta päiväkodissa. Vanhemmat kokivat omahoitajuuden vaikuttavan kasvatuskumppanuussuhteeseen esimerkiksi niin, että omahoitajan kanssa keskustellaan enemmän ja laajemmin perheen asioista. Vanhemmat kokivat, että omahoitaja tuntee lapsen hyvin ja kertoo lapsen kulumisia päivittäisissä kohtaamisissa tarkasti. Haastateltavat vanhemmat kuvasivat persoonan ja henkilökemioiden vaikutusta yhteistyösuhteeseen. Vanhemmat olivat kokeneet työntekijöiden ja oman luonteen yhteensopivuuden vaikuttaneen suhteen toimivuuteen.

”... se lasten ryhmä ei oo sitä massaa vaan on kuitenkin sitte vähän niinku se joku yks aikuinen joka on se ehkä sitte tutumpi tai semmonen enempi vastuussa siitä, tai jotenki on yks semmonen, jonka kans yleensä sitte poristaan.”

Haasteet

Tutkimuksessamme tuli esille vanhempien kokemuksia, jotka voi nähdä haasteena avoimelle yhteistyölle. Henkilöstöltä oli kaivattu tukea vaikeissa tilanteissa lapsen kanssa päiväkodilla, mutta asiaa ei ollut otettu puheeksi. Vanhemman haluttomuus jakaa asioitaan henkilöstön kanssa voi johtaa tilanteisiin, joissa vanhempi kokee ilmapiirin

epämukavaksi. Toisaalta jotkut yksittäiset tapaukset olivat jääneet vaivaamaan vanhempia, mutta he eivät olleet ottaneet niitä puheeksi.

”...se voi vaikuttaa siten, että ne aattelee, että mää oon huono äiti. - - Se nyt ei oo niin, mutta mää en nyt halua sitä niille selittää. Se on mun oma henkilökohtanen asia.”

Vanhemmilla oli kokemuksia kausista, jolloin tuntui, että henkilöstöltä sai paljon negatiivista palautetta lapsen päivän sujumisesta. Ennen lapsen hakemista oli alettu miettiä, että taaskohan henkilöstöllä on huonoa kerrottavaa. Asia harmitti myös lapsen puolesta ja tuntui ikävältä. Tutkimuksessamme tuli esille tilanteita, joissa vanhemmat eivät olleet kokeneet henkilöstön lähestymistapaa kunnioittavaksi vaan tungettelevaksi. Vaikka näissä tilanteissa henkilöstö koettiin ammattitaitoiseksi, heidän tapansa ottaa asioita puheeksi mietitytti.

”No tietenki jos aina kertoo vaan niistä semmosista negatiivisista jutuista, nii tietenki se vähän - - Ei oo tietenkään niin hyvä olo...”

”...mut se tyyli miten se sano, niin vaikka se ihan ystävällisesti sano, mutta jäi vähän semmonen tympeä olo siitä.”

4.3 Kasvatuskeskustelut

Kasvatuskeskusteluja oli pidetty säännöllisesti syksyisin ja keväisin. Kasvatuskeskustelut oli käyty lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeen (vasu-lomake) avulla, ja keskustelu oli ollut vanhemman ja työntekijän vuoropuhelua. Kasvatuskeskustelut koettiin pääosin positiivisena vaikuttajana niin kasvatuskumppanuuteen, vanhemmuuteen kuin lapsen arkeen.

Osallistava vuoropuhelu

Kasvatuskeskusteluihin oli täytetty lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomake, jossa käytiin läpi lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita. Kasvatuskeskusteluissa vanhempien vastaukset käytiin läpi ja niitä verrattiin päiväkodin näkemyksiin. Vasu-lomakkeen täyttäminen koettiin osittain hieman työlääksi. Lomake oli pitkä, ja sen täyttäminen oli saattanut venyä. Kasvatuskeskustelun toivottiin painottuvan keskusteleminen lomakkeen täyttämisen sijaan.

Vanhempien kokemusten mukaan päiväkodin työntekijä ohjaa kasvatust keskustelua. Henkilöstö huolehtii kasvatust keskustelun pitämisestä ja ohjaa keskustelua lapsen vasun mukaisesti. Työntekijä kertoo omat huomionsa lapsesta ja esittää vanhemmalle kysymyksiä. Vanhemmat ovat kokeneet työntekijöiden paneutuvan keskusteluun ja lapsen vasun tekemiseen tunnollisesti. Tavoitteet tulevalle vuodelle asetetaan vanhempien kokemusten mukaan yhdessä.

”Se [päiväkodin työntekijä] kuitenkin ohjaa koko ajan sitä keskustelua. Mutta yhdessä sitte päätetään ne asiat.”

Kasvatust keskustelussa vanhemman ja työntekijän rooleja kuvattiin tasavertaiseksi. Haastateltavat olivat kokeneet, että työntekijä ja vanhempi kertovat omat näkemyksensä ja saavat vaikuttaa keskustelun kulkuun. Myös vanhemmat olivat voineet esittää päiväkodin toimintaan liittyviä kysymyksiä ja toiveita.

Haastateltavat vanhemmat kuvasivat kasvatust keskustelujen ilmapiiriä positiiviseksi ja rennoksi. Keskusteluihin oli osallistuttu mielellään ja keskustelutilanne oli koettu avoimeksi ja mukavaksi. Kasvatust keskustelut oli käyty jutustelemalla ja hyvässä yhteistyöhengessä. Kasvatust keskusteluja odotettiin ja toivottiin, että niitä järjestetään jatkossakin.

”...on pystytty sanomaan ne ongelmakohat ja myös ne vahvuudet - - ja pystytty aika yksimielisesti päättämään näistä, mitä tavoitteita asetetaan...”

Vanhemmuuden tukeminen

Työntekijän myönteinen puhe lapsesta kasvatust keskustelussa nousi toistuvasti esille haastateltavien vanhempien kokemuksissa. Kasvatust keskustelussa puhe pyöri lapsen asioiden ympärillä. Työntekijä kertoi lapsen positiivisesta kehityksestä ja uusista opituista taidoista ammattilaisen näkökulmasta. Vanhemmat kokivat hyväksi myös sen, että he kuulivat lapsestaan sellaisia asioita, joita he eivät ole itse huomanneet tai ymmärtäneet.

Haastateltavien vanhempien kokemusten mukaan kasvatust keskustelut sisältävät päiväkodin henkilöstön antamia kasvatust neuvoja. Vanhemmilla oli kokemuksia tilanteista,

joihin he olivat saaneet konkreettisia neuvoja ja vinkkejä lapsen kanssa toimimiseen. Vanhemmat olivat kokeneet neuvot toimiviksi ja hyväiksi. Neuvojen antamisen vanhemmat olivat kokeneet positiiviseksi ja tarpeelliseksi. Ammattilaisen antama tuki kasvatusasioissa oli tuntunut vanhemmista mukavalta.

”...mää oon kokenu, että siihen tarvii jonku semmosen, jolla on kokemusta ja joka sanoo - - että miten se kannattais tehdä.”

Kasvatuskeskustelujen vaikutus arkeen

Haastateltavat vanhemmat olivat kokeneet kasvatuskeskustelujen ja niissä tehtyjen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien näkyvän sekä päiväkodin että kodin arjessa. Päiväkodin henkilöstön koettiin työskentelevän lapsen hoitopäivän aikana asetettujen tavoitteiden mukaisesti ja tavoitteista keskusteltiin esimerkiksi päivittäisissä kohtaamisissa. Vanhempien kokemusten mukaan vasu on pohja ja perusta, joka antaa lapsen kasvatukselle tavoitteet. Vanhemmat kuvasivat konkreettisia esimerkkejä kasvatuskeskusteluissa sovitusta asioista ja siitä, kuinka ne selkeästi näkyivät päiväkodin arjessa kasvatuskeskustelun jälkeen. Edellisen vuoden tavoitteisiin palaaminen ja niiden saavuttamisen huomaaminen kasvatuskeskusteluissa tuntuivat vanhemmista mukavalta.

”...tavoitteita ja semmosia haasteita mitä ollaan sinne vasuun laitettu, nii ihan näissä päivittäisissä kohtaamisissaki saatettu käyä läpi, että no tämä oli sitä ja ehkä meni se asia paremmin ja ollaan sitä harjoteltu ja siinä kehitytty.”

Kasvatuskeskustelut olivat haastateltujen vanhempien kokemusten mukaan näkyneet arjessa myös siten, että yhdessä sovittuihin asioihin oli sitouduttu kotona. Päiväkodin henkilöstön kanssa oli sovittu lapsen kasvatukseen liittyviä toimintatapoja, joita vanhemmat olivat halunneet toteuttaa kodin arjessa. Tuotiin esille kokemuksia siitä, kuinka yhteisten toimintatapojen avulla jokin lapsen kasvatukseen liittyvä huoli tai tavoite oli saatu ratkaistua.

”Päätettiin, että no otetaanpa sama linja - - sitte saatiin ne hommat sujumaan.”

Haastateltavat vanhemmat olivat kokeneet kasvatuskeskustelujen kasvattavan ja tukevan vanhempien ja päiväkodin henkilöstön yhteistyötä. Kasvatuskeskusteluissa oli kes-

kusteltu lapsen vasu-lomakkeen lisäksi muista perheeseen ja työntekijään liittyvistä asioista. Tuotiin esille kokemuksia, kuinka kasvatuskeskustelussa oli sovittu yhdessä avoimen ja toimivan kanssakäymisen ylläpitämisestä. Toisaalta koettiin, että päivittäisillä kohtaamisilla on suurempi merkitys kasvatuskumppanuuteen kuin kasvatuskeskusteluilla.

”Se on ihan kiva se keskustelu, siinä taas lähenee työntekijän kanssa ja ne saa tietoa meistä ja me saadaan tietoa sen mielipiteistä...”

Toisaalta kasvatuskeskustelu oli koettu merkityksettömäksi lapsen arjen kannalta. Taavoitteiden saavuttamista oli mukava seurata, mutta ei oltu varmoja, käytetäänkö lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päiväkodin arjessa.

”En mä tiiä käyttääkö ne sitä lappua. Mun mielestä sillä ei oo mitään merkitystä, se on vaan se hetki kun se täytetään ja siihen se jää.”

4.4 Perheitä osallistava toiminta

Vanhemmille ja perheille oli järjestetty päiväkotipäivän ulkopuolella erilaisia perheiden ja henkilöstön yhteisiä tapahtumia. Tapahtumat koettiin mukaviksi. Vanhemmat eivät olleet osallistuneet päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Päiväkodin aktiivisuus tiedottamisessa koettiin riittäväksi.

Perheille järjestetty toiminta

Haastateltavilla vanhemmilla oli kokemuksia päiväkodin perheille järjestämästä toiminnasta. Näitä muita yhteistyömuotoja olivat kevätjuhla, perheilta, vanhempainilta, yhteiset kirkot kuten joulukirkko, keskusteluilta, isovanhemmille tarkoitettut tapahtumat ja teemailta. Toisaalta tapahtumiin oli osallistuttu mutta toisaalta työ tai oma jaksaminen olivat olleet esteenä osallistumiselle. Vanhemmat kuitenkin totesivat osallistuvansa tapahtumiin mielellään, jos aikataulut ja oma innostus riittävät. Vanhempainiltojen, joihin ei päästy osallistumaan, koettiin jääneen irrallisiksi, eikä niiden sisällöistä tiedotettu jälkeenpäin.

”En jääny niistä siksi pois, että en ois halunnu tulla sinne, vaan en niinkö päässy - - mutta ihan meni silleen ohi, että mää en ainakaan hyötyny niistä mitenkään, ku en ollu niissä, enkä jälkeenpäinkään, en kyllä kuullu yhtään, että mitä siellä oli käyty läpi.”

Päiväkodin järjestämiin tapahtumiin osallistuneet vanhemmat olivat kokeneet tapahtumat mukaviksi ja tarpeellisiksi. Haastateltavat pitivät tärkeänä sitä, että myös vanhemmat pääsevät osallistumaan päiväkodin tapahtumiin ja näkemään, mitä lapset ja päiväkodin henkilöstö ovat yhdessä tehneet. Vanhemmat kokivat henkilöstön käyttävän aikaa ja näkevän vaivaa tapahtumien järjestämiseen. Erityisesti mieleen jääneenä tapahtumana vanhemmat olivat kokeneet perheillan. Vanhemmille, perheille ja päiväkodin henkilöstölle järjestetty yhteinen perheilta oli vanhempien kokemusten mukaan rento ja lämminhenkinen tilaisuus. Perheilta oli ollut perinteisiä juhlia vapaamuotoisempi ja osittain siksi mukavampi tilaisuus. Myös henkilökunnan mukava asenne ja mahdollisuus keskustella muiden vanhempien kanssa vapaasti vaikuttivat vanhempien kokemusten mukaan perheillan onnistumiseen.

”... tavallaan itellekin tuo tutuksi sitä, mitä ne tekee siellä ku esittää niitä esityksiä ja lauluja, että ihan näkee mitä ne siellä oikeesti tekee siellä päiväkodissa. Ja sitte se, että jotenki arvostaa niitä hoitajia, ku ne on nähny niin vaivaa ku ne on harjotellu tätä varten ja järjestäny tämmösen.”

Haastateltavat vanhemmat olivat kokeneet tutustuvansa toisiin vanhempiin ja saavansa vertaistukea perheille järjestetyissä tapahtumissa. Vanhemmat olivat kokeneet mukavaksi nähdä muita vanhempia ja oppia tuntemaan heitä ja heidän lapsiaan. Tapahtumissa oli saatu kuulla muiden perheiden toimintatapoja ja mielipiteitä, mikä oli koettu mielenkiintoisena.

”Musta on ainaki kiva nähä muitaki vanhempia, että minkälaisia vanhempia siellä on ja, ja että minkälaisia niitten lapset on...”

Muiksi yhteistyömuodoiksi koettiin myös lapsille järjestettävät päiväkodin arkea rikastuttavat tapahtumat, kuten päiväkodissa vierailevat esiintyjät ja pikkukirkossa käynti. Lasten koettiin pitävän tapahtumista. Päiväkodin antama uskonnollinen kasvatus koettiin tärkeänä kodin kasvatustyön rikastuttajana.

Toiminnan suunnittelu ja arviointi

Haastateltavat vanhemmat eivät olleet osallistuneet päiväkodin toiminnan suunnitteluun tai arviointiin yhtä kertaluontoista kyselyä lukuun ottamatta. Pääosin vanhemmat olivat kokeneet päiväkodin toiminnan hyvänä, eivätkä olleet osanneet ajatellakaan, että voisivat olla osallisena toiminnan suunnittelussa. Vanhemmat kuitenkin kokivat olevansa valmiita antamaan palautetta ja ideoita niitä kysyttäessä.

”Mää en oo sitä kyllä edes aatellu - - en oo jääny kaipaamaan ehkä semmosta, ku en oo edes miettiny tuommosta. Että se vaan, että ollaan suunniteltu niitä kasvatusjuttuja yhdessä, mutta eipä sitte näitä käytännön juttuja, mitä ne täällä oikeesti niinku touhuaa. Nii en mää tiä onko se edes jääny mua mitenkään vaivaamaan, kun mää en oo sitä aatellu.”

”... ehkä vois olla joku ideaboksi jossain, tyyliin sähköisesti, että kun ne kehittää noito systeemejä, nii miks ei siellä vois olla joku semmonen osio.”

Tiedottaminen ja sähköiset palvelut

Päiväkodilla oli käytetty tiedottamisessa lapsen lokeroon jaettavia lappuja. Vanhemmat kokivat, että laput tulee pääasiassa luettua, ja kirjalliset tiedotteet koettiin hyväksi muistutuksiksi tärkeistä asioista. Tiedottamisessa käytettiin myös OmaOulu-palvelua. OmaOulu-palvelun vanhemmat kokivat pääosin vieraaksi. Palveluun kirjautuminen ja sieltä tiedotteiden lukeminen oli vanhempien kokemusten mukaan venynyt oman viitseiäisyyden puutteen vuoksi. Palvelua ei jaksettu opetella käyttämään, joten sen koettiin jääneen vieraaksi, eivätkä vanhemmat olleet alkaneet käyttää sitä aktiivisesti.

”Sitte ne laittaa tietenki niitä pikkulappuja jokkaisen lokeroon, että jos jottain erityistä, nii ne on ollu kyllä hyviä.”

Vanhemmat tiedottivat päiväkotia akuuteista asioista soittamalla tai lähettämällä tekstiviestin. Tekstiviestimahdollisuus koettiin hyväksi tavaksi tiedottaa esimerkiksi lapsen poissaolosta. Sähköisistä palveluista vanhemmilla oli kokemuksia myös lapsen kirjaus-toimintaan liittyvästä Daisy-palvelusta. Päiväkodin työntekijöiltä oli tiedusteltu Daisy-palvelun tarkoitusta, mutta työntekijät eivät olleet osanneet vastata tyhjentävästi. Vanhemmilla oli kokemuksia palvelussa tarvittavan tunnisteiden unohtelusta ja päiväkodin kännykän toimimattomuudesta lukea tunniste.

Haastateltujen vanhempien kokemusten mukaan tiedonkulku päiväkodissa oli ollut toimivaa ja riittävää. Vanhemmat kokivat, että asioista oli tiedotettu hyvissä ajoin ja tarpeen tullen muistutettu. Vanhemmat olivat saaneet kysyttäessä lisätietoa tai heidät oli ohjattu ottamaan yhteyttä esimerkiksi päiväkodin johtajaan.

”Ihan riittävää kyllä [tiedonkulku], että on tullu kaikki semmoset tärkeät asiat ihan tarpeeksi aikasin ja hyvissä ajoin.”

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kuvailla vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta. Tutkimuksemme tavoitteena oli tuottaa tutkittua tietoa, jota päivähoitossa työskentelevät ja alaa opiskelevat voivat hyödyntää. Tutkimustuloksissa korostuivat vanhempien positiiviset kokemukset kasvatuskumppanuudesta päivähoiton aloitusvaiheessa, kasvatuskeskusteluissa, päivittäisissä kohtaamisissa ja perheitä osallistavassa toiminnassa. Kasvatuskumppanuus rakentuu ja syvenee näiden kohtaamisten kautta.

Lapsen ja vanhemman sopeutumisen kannalta selkeä aloituskeskustelu, jossa työntekijä keskittyy ainoastaan perheeseen ja sen asioihin, on tärkeää ja tukee turvallisen ja luottamuksellisen kasvatuskumppanuuden syntyä (Kaskela & Kekkonen 2011, 41–42). Tutkimuksemme mukaan aloituskeskustelu on tärkeä alku päiväkodin ja kodin väliselle yhteistyölle. Aloituskeskustelussa henkilöstö ja perhe tutustuvat toisiinsa ja henkilöstö tutustuu lapseen. Perheen puhe avaa henkilöstölle kuvaa perheen perhekulttuurista ja lapsen tavoista elää arkea. Aloituskeskustelun viivästyminen haittaa ja pitkittää lapsen ja vanhemman sopeutumista päivähoitoon.

Saamistamme tutkimustuloksista kävi ilmi, että lapsen ja vanhemman yhteisellä tutustumisjaksolla päivähoiton aloitusvaiheessa vanhemmalle muodostuu konkreettinen kuva päiväkodin arjesta. Vanhemmat näkevät henkilöstön toimivan lasten kanssa ammattitaitoisesti, mikä herättää luottamusta ja vähentää vanhemman huolta jättää lapsi hoitoon. Tuli esille, että ammattitaito ilmenee lapsen yksilöllisenä huomioimisena ja työntekijöiden välisenä toimivana yhteistyönä, joihin myös Tiilikka (2010, 71) viittaa. Päivähoiton alkaessa vanhemmat kokevat huolta omasta ja lapsen pärjäämisestä. Henkilöstö tukee vanhempaa keskustelemalla lapsen ikävöinnistä ja vanhemman omista tunteista. Kasvatuskumppanuussuhteen alkaminen ja päivähoitoon sopeutuminen hidastuu, jos vanhempi tuntee olonsa ulkopuoliseksi tutustumisjaksolla. Henkilöstön tehtävänä onkin tukea vanhemman läsnäoloa ja osallistumista aktiivisesti tutustumisjaksolla (Kanninen & Sigfrids 2012, 145). Aloitusvaiheessa aloituskeskustelu ja vanhemman aktiivinen kannattelu tutustumisjaksolla tukevat perheen sopeutumista päivähoitoon.

Kasvatuskumppanuussuhde rakentuu ja syventyy päivittäisten kohtaamisten kautta. Tähän vaikuttaa se, että henkilöstö luo positiivisen ilmapiirin, jossa vanhempi kokee tulevansa kuulluksi. Aktiivinen kuuntelu ja perheen kuulumisten kysely lisää vanhemman halua jakaa tarinoitaan. Henkilöstön hyvät vuorovaikutustaidot luovat pohjan kunnioitavalle vuoropuhelulle, jossa molemmat osapuolet voivat tuoda esiin myös vaikeita asioita. Ongelmakeskeinen puhe kuitenkin aiheuttaa vanhemmissa varautuneisuutta kohdata henkilöstöä. Tiilikan (2004, 60) mukaan toimiva vuorovaikutus sisältää keskustelua, kuuntelemista, monipuolista palautetta ja uskallusta puuttua ongelmiin. Tämä on pohja hyvälle yhteistyölle (Tiilikka 2004, 60). Vanhemmille on tärkeää kuulla lapsensa hoitopäivän sujumisesta ja arkisista hoitopäivään liittyvistä muistoista. Päivittäisissä kohtaamisissa vaihdetaan kuulumisia, mutta puhe päivän toiminnoista jää usein yleiselle tasolle eikä yksilöllisiä muistoja lapsesta aina jaeta. On työntekijäkohtaista, minkä verran hoitopäivästä kerrotaan vanhemmille. Vanhemmat keskustelevat mieluiten sellaisen työntekijän kanssa, joka panostaa päivittäisiin kohtaamisiin. Tutkimuksemme mukaan päivittäiset kohtaamiset ovat merkittävin yhteistyömuoto, johon henkilöstön tulee panostaa avointa, kunnioittavaa ja kiireetöntä ilmapiiriä rakentamalla.

Tutkimuksessamme tuli ilmi, että kasvat keskustelut korvataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevilla keskusteluilla. Kasvat keskusteluissa syvennyttään lapsen arjen sujuvuuteen kotona ja päiväkodissa. Lapsen vasu-lomakkeeseen kirjataan konkreettisia tavoitteita, joiden saavuttamiseksi henkilöstö sekä vanhemmat toimivat. Kasvat keskusteluissa saadut neuvot, tuki ja tieto voimavaraistavat ja kannattelevat vanhempaa arjen haastavissa tilanteissa. Kasvat keskustelussa käytävä vuoropuhelu on tasa-vertaista, mutta ei dialogista keskustelua. Tähän vaikuttaa se, että lapsen vasu-lomake on keskeisessä roolissa ja työntekijä ohjaa keskustelun kulkua käymällä lomaketta järjestelmällisesti läpi. Dialogisessa kasvat keskustelussa vanhemman puhe herättää työntekijässä ajatuksia ja tunteita, joille hänen puheensa vuorostaan rakentuu (Lyyra 2004, 120). Kasvat keskusteluissa vanhemmat kuulevat työntekijän kokemuksia ja kertomuksia lapsestaan. Työntekijän myönteinen puhe lapsesta, hänen taidoistaan ja kehityksestään voimaannuttaa ja tukee vanhempaa hänen kasvatustehtävässään. Myös Koivulan (2004, 83) mukaan päivähoiton henkilöstö tukee vanhemmuutta positiivisia asioita vahvistamalla ja perheen voimavaroja korostamalla.

Päiväkodin perheille järjestämiä tapahtumia arvostetaan ja niihin osallistutaan mielellään. Erityisesti pidetään vapaamuotoisista perheiden ja henkilöstön yhteisistä tapahtumista kuten perheillasta. Vanhemmat saavat vertaistukea muita vanhempia tapaamalla ja lasten kasvatuskäytännöistä keskustelemalla. Vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen tukeminen on osa kasvatuskumppanuutta, mistä myös Tiilikka (2010, 75) kirjoittaa ja toteaa, että päivähoito voisi panostaa vertaiskontaktien syntymiseen nykyistä enemmän. Kiireetön yhdessä vietetty aika syventää myös henkilöstön ja vanhempien välistä suhdetta.

Kasvatuskumppanuus alkaa päivähoidon alkuvaiheessa. Aloituskeskustelun ja tutustumisjakson aikana henkilöstö tutustuu perheen perhekulttuuriin ja perhe päivähoitoon. Tällöin luodaan yhteisiä sopimuksia kasvatuskäytännöistä ja pyritään tekemään lapsen eri kasvatusympäristöistä riittävän yhdenmukaisia. Samalla yhteistyösuhde vanhempien ja henkilöstön välillä alkaa muodostua. Yhteistyösuhdetta rakennetaan ja ylläpidetään päivittäisten kohtaamisten, kasvatuskeskustelujen ja muiden yhteistyömuotojen avulla. Tutustuminen ja suhteen syveneminen tapahtuvat erityisesti päivittäisten kohtaamisten ja kasvatuskeskustelujen kautta. Kasvatuskumppanuus voidaan nähdä jatkuvana, pitkäkestoisena prosessina. Kasvatuskumppanuuden rakentumista voidaan edesauttaa työntekijöiden pysyvyydellä ja omahoitajakäytännöllä.

Työntekijä tukee kasvatuskumppanuuden syntymistä tietoisella toiminnalla. Kumppanuussuhde syvenee vähitellen henkilöstön ja vanhempien välisen dialogisen vuoropuhelun kautta. (Kaskela & Kekkonen 2011, 5.) Tutkimuksemme perusteella voidaan sanoa, että kasvatuskumppanuus mahdollistuu kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden ja päivähoidon ammatillisten työtapojen mukaan toimimalla. Kun kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi ovat osa henkilöstön ja vanhemman välistä yhteistyösuhdetta läpi päivähoidon, luodaan perusteet perhettä osallistavalle ja lapsen hyvinvointia tukevalle kasvatusyhteistyölle. Henkilöstöllä on mahdollisuus alkaa rakentaa vanhempaa kannattelevaa luottamuksellista suhdetta heti päivähoidon aloitusvaiheessa ja jatkaa vastavuoroista vuorovaikutusta päivittäisissä kohtaamisissa. Kasvatuskeskustelut ovat paikkoja, joissa jaetaan tietoa lapsesta toimijana kahdessa kasvuympäristössä. Päiväkodin järjestämä perheitä osallistava toiminta monipuolistaa ja syventää kasvatuskumppanuutta.

Bronfenbrennerin ekologisen teorian mukaan lapsen kehitykselle on tärkeää, etteivät kodin ja päiväkodin kasvatuskulttuurit poikkea liiaksi toisistaan. Tätäkin merkityksellisempää on näiden kasvatuskulttuurien toimiva yhteys ja yhteistyösuhde. (Karila & Puuroila 2001, 209.) Vanhemmat pitävät toimivaa kommunikaatiota ja tietojen vaihtoa tärkeänä, jotta kotona ja päiväkodissa voidaan toimia lapsen parhaaksi. Päiväkodin henkilöstön halutaan tuntevan lapsen ja lapsen tavat. Lapsen kehitystä seurataan yhdessä ja toimitaan yhteisten periaatteiden mukaisesti. Toimintaperiaatteita ei aina luoda yhdessä, mutta keskustelujen kautta ne avataan ja varmistetaan niiden molemminpuolinen hyväksyntä.

Tutkimustuloksemme vastaavat osin Anna-Maria Leinon (2006) pro gradu -tutkielman tuloksia. Kuten Leinonkin tutkimuksessa, kasvatuskeskustelut koettiin tärkeiksi, ja henkilöstön vuorovaikutustaidot koettiin toisaalta hyviksi, mutta toisaalta niissä nähtiin kehitettävää. Tutkimuksessamme kasvatuskeskusteluilla koettiin olevan selvä vaikutus arkeen, toisin kuin Leinon tutkimuksessa. Myös Mari Männistö (2011) on tutkinut vanhempien kokemuksia opinnäytetyössään Kasvatuskumppanuus päivähoitossa: Kasvatuskumppanuuden toteutuminen Limingan kunnan päivähoitossa vanhempien näkökulmasta. Männistön (2011, 75–84) saamien tulosten perusteella vanhemmilla on pääosin hyviä kokemuksia ja avoin ja toimiva vuorovaikutus päivähoiton työntekijöiden ja vanhempien välillä mahdollistaa luottamuksellisen yhteistyösuhteen syntymisen. Tämä tuli ilmi myös omassa tutkimuksessamme. Eniten kehitettävää Männistön (2011, 75–84) tutkimuksen perusteella on päivittäisessä tiedonkulussa lapsen päivän sujumisesta sekä työntekijöiden vaihtuvuudessa, jonka koettiin heikentävän yhteistyösuhteen syventymistä. Meidän tutkimuksemme mukaan tiedonkulku lapsen hoitopäivän sujumisesta on riittävää, mutta toisaalta on työntekijäkohtaista, kuinka paljon lapsen päivästä kerrotaan. Työntekijöiden pysyvyys helpottaa kasvatuskumppanuuden rakentamista.

Yhteistyökumppaninamme toimivassa päiväkodissa on tehty keväällä 2007 vanhemmille suunnattu kysely, jossa kysyttiin perheiden toiveita yhteistyömuodoista kodin ja päiväkodin välillä. Vastausten perusteella vanhempien mielestä tärkein yhteistyömuoto on henkilökohtaiset kasvatuskeskustelut. Vanhemmat toivoivat myös yhteisiä retkiä, juhlia ja vanhempainiltoja. (Yhteistyökumppaninamme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 10.) Toisin kuin kyselyssä, tutkimuksessamme tärkeimmäksi yhteis-

työmuodoksi painottuivat päivittäiset kohtaamiset. Yhteistyökumppanimme toimiva päiväkotitoiminta oli järjestänyt perheille yhteisiä tapahtumia päiväkotipäivän ulkopuolella.

6 POHDINTA

Olemme opinnoissamme perehtyneet kasvatuskumppanuuteen päiväkodissa ja harjoittelujaksoilla huomasimme, kuinka yhteistyö vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välillä vaihtelee. Harjoittelujaksojen pohjalta heräsi kiinnostus syventyä kasvatuskumppanuudesta kertovaan kirjallisuuteen ja työmuotoihin. Pyrimme asiakas- ja perhelähtöiseen lähestymistapaan tutkimalla kasvatuskumppanuutta juuri vanhempien näkökulmasta. Aloitimme opinnäytetyön aiheen ideoinnin keväällä 2011.

Aloimme perehtyä kasvatuskumppanuuteen kirjallisuuden ja aiempien tutkimusten avulla. Kasvatuskumppanuutta tutkitaan paljon, joten siitä löytyi suhteellisen helposti ajankohtaista ja luotettavaa lähdemateriaalia. Tutkimuksemme tietoperustan tarkentamiseksi ja tutkimussuunnitelman valmistuessa saimme yhteistyökumppaniksemme erään oululaisen päiväkodin. Tutkimussuunnitelmamme hyväksyttiin helmikuussa 2012, jolloin saimme tutkimusluvan myös Oulun kaupungilta (liite 2). Tiedotimme vanhempia tutkimuksestamme ja teimme haastattelut kevään aikana. Aineiston analysoimme kesällä 2012 ja viimeistelimme raportin syksyllä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kuvailla vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta. Olisimme voineet kertoa yhteistyöpäiväkotimme henkilöstölle enemmän tutkimuksestamme ja haastateltavien saamisen tärkeydestä. Näin olisimme voineet luoda henkilöstöön tiiviimmän yhteistyösuhteen ja mahdollisesti saaneet helpommin vanhempia osallistumaan haastatteluihin. Valitsimme haastattelumuodoksi teemahaastattelun. Teemahaastattelun rungon muodostaminen tietoperustan avulla kävi helposti. Mielestämme teemahaastattelu oli hyvä valinta, koska teemojen avulla vanhemmat pystyivät jäsentämään ajatuksiaan ja kertomaan laajasti kokemuksistaan kasvatuskumppanuudesta. Haastattelut sujuivat hyvin. Ilmapiiri haastatteluissa oli rauhallinen ja meistä tuntui, että vanhemmat pystyivät avoimesti kertomaan sekä hyvistä että huonoista kokemuksista. Tämä näkyi myös tutkimustulosten monipuolisuutena ja laajuutena. Haastattelujen sujuvuuteen vaikuttivat hyvä valmistautuminen ja selkeä roolijako, jonka sovimme aina ennen haastattelua. Koimme haastavaksi sen, ettemme voineet heittäytyä keskustelemaan haastateltavien kanssa, vaan meidän tuli pysyä haastattelijan roolissa.

Haastattelutilanteet olivatkin hyviä paikkoja harjoitella aktiivista kuuntelua. Myös kysymysten asetteluun piti kiinnittää tarkasti huomiota, jotta kysymykset pysyivät avoimina ja jottemme ohjailleet vanhempien kertomuksia.

Analysoimme litteroidun aineiston teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Vaikka meillä oli selkeä kuva tietoperustasta ja aineiston sisällöstä, oli aineiston luokittelu aikaa vievä ja työläs prosessi. Olimme kuitenkin varanneet siihen riittävästi aikaa. Luokitteluprosessin haastavuudesta riippumatta muodostamamme analyysirunko on mielestämme hyvin aineistoa kuvaava ja sillä on selkeä yhteys tietoperustaan ja tutkimustehtäväämme. Tutkimustulosten perusteella kasvatuskumppanuus toteutuu, kun toimitaan kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden ja päivähoiton ammatillisten työtapojen mukaan. Kuu- leminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi rakentavat ja vahvistavat kasvatuskumppanuutta läpi päivähoiton. Henkilöstön ja vanhemman välisen kasvatusyhteistyön paikkoja ovat päivähoiton aloitusvaihe, päivittäiset kohtaamiset, kasvatuskeskustelut ja päiväkodin järjestämä perheitä osallistava toiminta.

Olemme kokeneet opinnäytetyön tekemisen kahdestaan antoisana prosessina. Prosessi on edennyt sujuvasti, koska molempien kiinnostus ja tavoitteet opinnäytetyön suhteen ovat olleet alusta asti samanlaiset. Jatkuva omien ajatusten ja valintojen perustelu toiselle on tuonut työskentelyymme reflektointia ja syvyyttä. Erilaisten näkökulmien yhteensovittaminen on sujunut hyvässä yhteistyöhengessä. Työskentely on ollut tasavertaista ja toiselta on saanut tukea ja kannustusta. Vaikka olemme molemmat perheellisiä, aika- taulujen yhteensovittamisessa ei ollut ongelmia. Prosessin aikana huomasimme, että opinnäytetyöhön voi käyttää lukemattomasti aikaa ja energiaa. Pyrimme rajaamaan ajankäytön kohtuulliseksi omiin tavoitteisiimme ja opinnäytetyön vaatimuksiin nähden. Olisimme voineet tehdä tarkemman työsuunnitelman ja rajata opinnäytetyömme aiheen tarkemmin, jolloin ainakin analyysivaiheeseen olisi mennyt vähemmän aikaa.

Laadukkaan päivähoiton toteutuminen edellyttää henkilöstön vahvaa ammatillista osaamista ja tietoisuutta (Vasu 2005, 11). Oppimistavoitteemme oli oman asiantuntijuutemme lisääntyminen päiväkodin kasvatuskumppanuuteen liittyen. Tietoperustan laatiminen ja tutkimuksen toteuttaminen ovat kehittäneet osaamistamme. Käsityksemme kasvatuskumppanuudesta ja sen merkityksestä ja tärkeydestä lapselle ja perheelle on syventynyt. Vanhempien kokemusten tutkiminen on antanut meille uutta tietoa siitä, mil-

laisen yhteistyön vanhemmat kokevat hyväksi ja millaisten yhteistyötapojen kautta kasvatuskumppanuus rakentuu. Opinnäytetyöprosessimme on kehittänyt valmiuksiamme toimia lastentarhanopettajina perheitä osallistavalla työotteella. Ammatillisen osaamisemme kehittymistä voidaan tarkastella sosionomin (AMK) kompetenssien avulla, joiden kautta olemme reflektoineet tavoitteitamme ja oppimistamme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Näitä osaamisalueita ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, yhteiskunnallinen analyysitaito, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 26.8.2012).

Olemme toimineet opinnäytetyöprosessin aikana sosiaalialan ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Olemme reflektoineet raportissamme esimerkiksi tutkimuslupiin ja haastateltujen vanhempien anonymiteetin säilyvyyteen liittyviä eettisiä valintoja. Olemme huomioineet tutkimukseen osallistuvat vanhemmat ja heidän kokemuksensa ainutkertaisina. Olemme oppineet paljon uutta asiakastyön osaamiseen tarvittavaa tietoa. Olemme perehtyneet kasvatuskumppanuudesta kertovan teorian avulla ammatillisen ja asiakasta osallistavan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen luomisen tärkeyteen sekä oppineet samalla konkreettisia tapoja rakentaa ja ylläpitää tätä suhdetta kunnioittaen samalla jokaisen perheen yksilöllisyyttä. Ymmärrämme yhteistyösuhteen merkityksen päivähoiton alueella perheen ja lapsen hyvinvointia tukevana voimavarana.

Palvelujärjestelmäosaamisemme on kehittynyt opinnäytetyöprosessin edetessä. Olemme tutustuneet päivähoitoa ja erityisesti kasvatuskumppanuutta ohjaaviin lakeihin, asetuksiin ja asiakirjoihin. Olemme syventäneet tietoamme siitä, miten ja miksi kasvatuskumppanuus on muotoutunut yhdeksi tärkeäksi kehittämisalueeksi päivähoitossa. Olemme, että kykymme osallistua päivähoiton kasvatuskumppanuuden kehittämiseen on lisääntynyt. Olemme kehittäneet yhteiskunnallista analyysitaitoa käsittelemällä tietoperustassamme yhteiskunnan muutosten merkitystä päivähoitoon ja kasvatuskumppanuuteen. Bronfenbrennerin ekologiseen teoriaan perehtyminen on lisännyt ymmärrystämme elinympäristön vaikutuksesta lapsen kasvuun ja kehitykseen. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme oppineet paljon tutkimuksen tekemisestä. Tutkiva työote ja tiedonhankintataitomme ovat kehittyneet prosessin edetessä.

Sosionomin (AMK) tulee osata yhteistyössä muiden kanssa vahvistaa ja luoda kansalaisuutta tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 26.8.2012). Opinnäytetyössämme oppima teoria kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteuttamisesta käytännössä vastaa juuri näihin osaamisalueisiin. Voimme tulevana sosionomeina (AMK) olla rakentamassa yhteisöllisyyttä päivähoiton lapsiryhmässä, mutta myös osallistaa vanhempia kasvatuskumppanuuteen ja yhdessä toisten perheiden kanssa toimimiseen. Opinnäytetyöprosessin myötä meillä on paremmat edellytykset ottaa osaa yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun ja olla kehittämässä tasa-arvoa tukevaa toimintaa päivähoitossa kasvatuskumppanuuden avulla.

Vanhempien kokemusten mukaan päiväkodin kasvatuskumppanuus tukee vanhemmuutta ja lapsen kasvua ja kehitystä. Tutkimuksessamme vanhemmat eivät kuitenkaan osanneet nimetä esimerkiksi päivähoiton aloituskeskustelua tai lapsen kasvatustietämisen merkitystä. Päiväkodin henkilöstö voisikin keskustella vanhempien kanssa avoimemmin kasvatuskumppanuudesta, sen toimintamuodoista ja merkityksestä lapselle ja vanhemmalle. Jotta vanhempien tietoisuutta kasvatusyhteistyön merkityksestä voitaisiin lisätä, pitäisi päiväkodin henkilöstöllä olla tieto ja taito kasvatuskumppanuuden toteuttamiselle. Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) järjestää ja koordinoi kasvatuskumppanuuden koulutus- ja kehittämistoimintaa (THL 2012, hakupäivä 26.8.2012). Koulutuksen tavoitteena on esimerkiksi lisätä varhaiskasvatustietämisen ymmärrystä kasvatuskumppanuuden merkityksestä perheelle ja taitoa työskennellä kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaan (Kaskela & Kekkonen 2011, 49–50).

Opinnäytetyömme avulla yhteistyökumppanimme toimintaa päiväkoti ja muu varhaiskasvatustietämisen henkilöstö voi tutustua vanhempien kokemuksiin ja tarkastella reflektoiden omaa toimintaansa kasvatuskumppanuudessa. Lisäksi opiskelijat voivat tutustua työmme avulla opinnäytetyöprosessiin. Kasvatuskumppanuus on käsitteenä niin laaja, että johonkin sen yksittäiseen osa-alueeseen keskittyminen voisi tuottaa syvällisempää tutkimustietoa.

Kasvatuskumppanuudesta on tehty paljon tutkimuksia. Päivähoiton aloitus on suuri muutos perheelle ja lapselle ja jatkotutkimusaiheeksi esitämme vanhempien ja henkilöstön kokemuksia tutustumisvaiheesta. Olisi mielenkiintoista syventyä aiheeseen tar-

kemmin ja löytää sellaisia toimintatapoja, jotka sekä vanhemmat että henkilöstö kokevat yhteistyösuhdetta rakentaviksi.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus – keskustelut lapsen kasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Alila, K. 2010. Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen ohjaus: vaiheita, ajankohtaiskysymyksiä ja tulevaisuudenkuvia. Teoksessa L. Turja & E. Fonsén (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry., 107–126.

Arki, arvot, elämä, etiikka – sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2010. 4. painos. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki.

Asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239.

Bronfenbrenner, U. 1979. *The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design.* Harvard University Press.

Bronfenbrenner, U. 1997. Ekologisten järjestelmien teoria. Teoksessa R. Vasta (toim.) Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä. Suom. Anne Toppi. 2. painos. Kuopio: Kustannusosakeyhtiö Puijo, 221–288. Alkuperäisjulkaisu 1992.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja C 13. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huttunen, E. 1989. Päivähoidon toimiva arki – varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittäminen. Suomen kaupunkiliitto. Jyväskylä: Gummerus.

Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kalland, M. 2012. Päivähoidon laatu. Teoksessa K. Kanninen & A. Sigfrids (toim.) Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus, 49–66.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karila, K. & Puroila, A-M. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204–226.

Karila, K. 2005. Vanhempien ja päivähoiton henkilöstön keskustelut kasvatuskumppanuuden areenoina. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakausikirja 36 (4), 285–298.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2011. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes oppaita 63. 6. painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 73–104.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito – työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.

Leino, A-M. 2006. Kasvatuskumppanuus päiväkodissa – vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelma-keskusteluista. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. Hakupäivä 15.12.2011
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/pg/leino/kasvatus.pdf>

Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa – perheterapeutisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 106–124.

Männistö, M. 2011. Kasvatuskumppanuus päivähoidossa: Kasvatuskumppanuuden toteutuminen Limingan kunnan päivähoidossa vanhempien näkökulmasta. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosionomi (AMK). Opinnäytetyö. Hakupäivä 13.12.2012
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26275/Mannisto_Mari.pdf?sequence=1.

Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Poikonen, P-L & Lehtipää, R. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä (toim.) Perhe-elämän paletti – vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 69–88.

Rauhala, L. 2005. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Yliopistopaino.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – menetelmäopetuksen tietovaranto. Hakupäivä 11.11.2011
http://www.fsd.uta.fi/metodologia/metodologia/kvali/L5_5.html.

Sosiaaliportti. 2010. ECTS-kompetenssit. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) -tutkinto. Hakupäivä 26.8.2012

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[fi/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/ects_kompetenssit/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-).

Sosionomi varhaiskasvatuksessa. 2010. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Helsinki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2011. Kasvun kumppanit – lasten hyvinvointia vahvistamassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Hakupäivä 8.11.2011

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat/vasu-asiakirja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2012. Kasvun kumppanit – lasten hyvinvointia vahvistamassa. Kasvatuskumppanuus. Hakupäivä 26.8.2012

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus.

Tiilikka, A. 2004. Vanhempien käsityksiä hyvästä päiväkotikasvatuksesta. Teoksessa A-M. Puroila (toim.) Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja. Oulu, 33–60.

Tiilikka, A. 2010. Kasvatuskumppanuus – tulevaisuuden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Teoksessa L. Turja & E. Fonsén (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry., 66–79.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvoston periaatepäätös Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Julkaisuja 9. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes oppaita 56. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Stakes.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Yhteistyökumppanimme toimivan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. 2011.

LIITTEET

LIITE 1: Teemahaastattelurunko

LIITE 2: Tutkimuslupa

LIITE 3: Saatekirje vanhemmille

LIITE 4: Analyysirunko

1. Tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu
 - ensimmäinen yhteydenotto kodin ja päiväkodin välillä
 - tutustumiskäynti/aloituskeskustelu päiväkodissa vai kotona

2. Päivähoidon aloitus ja tutustumisvaihe
 - vanhemmat lapsen mukana
 - lapsen jättäminen hoitoon

3. Päivittäiset kohtaamiset
 - tiedonkulku hoitopäivän sujumisesta, tiedonkulku yleensä
 - työntekijöiden aika (onko tuttu työntekijä paikalla, jääkö keskustelemaan)

4. Kasvatuskeskustelut
 - vaikutus arkeen
 - kuinka usein
 - tasavertaisuus

5. Muut yhteistyömuodot
 - onko järjestetty, onko osallistuttu
 - osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet: kuuleminen, kunnioitus, luottamus, dialogi.

Oulun kaupunki
Opetustoimi
Varhaiskasvatus
Palvelujohtaja

Päätös

42 §

Päivämäärä

Dnro

28.2.2012

OUKA: 1249 /045/2012

ASIANOSAINEN/ ASIA	Kati Isokääntä ja Pelkonen Essi/Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta/Oulun seudun ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysalan yksikkö	
LAUSUNNON ANTAJAT/ LAUSUNNOT		
PÄÄTÖS/PERUSTELUT	Hyväksytään opinnäytetyön suorittaminen hakemuksen mukaisesti. Yksi kappale valmiista työstä on toimitettava varhaiskasvatuksen käyttöön päätöksen tekijälle.	
ALLEKIRJOITUKSET	Päätöksen tekijä Ulla Rissanen Palvelujohtaja	Päätösluettelon pitäjä Anne Niskakoski johton sihteeri
OIKAISUVAATIMUS- VIRANOMAINEN	Tähän päätökseen ei ole oikaisuvaatimusoikeutta.	
ILMOITUS OTTO- OIKEUTETULLE VIRANOMAISELLE		
TIEDOKSI ANTAMINEN/ NÄHTÄVILLÄ	Kati Isokääntä, Essi Pelkonen	

Hyvät vanhemmat!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Oulun seudun ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyömme aiheesta Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päiväkodissa. Vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö ja sen toimivuus on tärkeää lapsen hyvinvoinnin kannalta. Vanhempien ja päivähoidon henkilöstön asennoituminen yhteiseen kasvatustehtävään luo parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Tutkimustiedolla vanhempien kokemuksista voidaan arvioida ja kehittää kasvatuskumppanuutta enemmän perheiden tarpeita vastaavaksi. Haluamme kehittää myös omaa osaamistamme tulevana varhaiskasvattajina.

Keräämme tutkimusaineiston haastattelemalla vanhempia. Haastatteluun voi osallistua yksin tai pariskuntana ja haastattelu kestää noin tunnin. Haastattelut nauhoitetaan ja niiden puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen nauhat tuhotaan. Missään tutkimuksen vaiheessa päiväkodin nimi tai haastateltavien henkilöllisyydet eivät tule esille. Emme käytä opinnäytetyössämme sellaisia lainauksia, joista haastateltavat voisi tunnistaa. Haastateltavat voivat jäädä pois tutkimuksesta missä tutkimuksen vaiheessa tahansa ja kieltää haastattelun käyttämisen tutkimusaineistona. Teemme opinnäytetyömme asiakkaan yksilöllisyyttä ja yksityisyyttä kunnioittaen ja sosiaalian eettisiä periaatteita noudattaen.

Olemme tavattavissa lapsenne päiväkodilla perjantaina 13.4. klo 14.00–16.00 ja voimme kertoa lisää tutkimuksestamme. Ohessa olevan lomakkeen voitte palauttaa täytettynä päiväkotiin tai meille henkilökohtaisesti ollessamme päiväkodilla. Otamme yhteyttä haastatteluun osallistuviin saatuaamme ilmoittautumiset.

Panoksenne tutkimuksemme onnistumisessa on tärkeää, joten toivomme Teidän osallistuvan tutkimukseemme.

Ystävällisin terveisin

Kati Isokääntä

Essi Pelkonen

PÄÄLUOKKA	ALOITUSVAIHE			
YLÄLUOKKA	Aloituskustelu	Lapsen saattaminen päivähoitoon	Henkilöstön rooli	
ALALUOKAT	Tärkeä alku yhteistyölle	Tutustumisjakso	Ammattitaito luottamuksen rakentajana	
	Päiväkodin toiminta tutuksi	Huoli aloituksen sujumisesta	Vanhemman tukeminen	
	Aloituskustelu perheen puheenvuorona	Hyväksi koettu aloitus	Vanhemman tukemisen haasteet	
	Aloituskustelun viivästyminen	Sopeutumista pitkittäneet tekijät		

KASVATUSKESKUSTELUT			
PÄÄLUOKKA			
YLÄLUOKKA	Osallistava vuoropuhelu	Vanhemmuuden tukeminen	Vaikutus arkeen
ALALUOKAT	Vanhemman osallisuus	Työntekijän myönteinen puhe lapsesta	Päiväkodin arki
	Vasu-lomakkeen haasteet	Työntekijän antamat kasvatuseuvot	Kodin arki
	Työntekijä kasvatustietokustelun ohjaajana		Kasvatuskumppanuuden syveneminen
	Yhteisen ymmärryksen rakentaminen		Ei vaikutusta arkeen
	Positiivinen ilmapiiri		

PERHEITÄ OSALLISTAVA TOIMINTA			
PÄÄLUOKKA			
YLÄLUOKKA	Perheille järjestetty toiminta	Toiminnan suunnittelu ja arviointi	Tiedottaminen ja sähköiset palvelut
ALALUOKAT	Perheille järjestetyt tapahtumat ja niihin osallistuminen	Ei osallistumista	Kirjallinen tiedottaminen
	Positiivisia kokemuksia	Kiinnostus osallistua	OmaOulu-palvelu
	Tutustuminen muihin vanhempiin ja vertaistuki		Puhelut ja tekstiviestit
	Lapsille järjestetty toiminta		Riittävä tiedottaminen